

Днес в броя

Българското училище „Кирил и Методий“ в Париж приема X международен конкурс по четене за ученици от I и II клас в чужбина „Аз Буки Веги“

Стр. 5

Стр. 3

Проф. Георги Вълчев, министър на образованието и науката: „Няма модерно развитие и модерно бъдеще без модерно образование. Трябва да има приемственост и политически консенсус около визията за бъдещето на образователните политики“

Стр. 10

Анелия Иванова, „Студент на година“ в категория „Педагогически науки“ в XIX издание на едноименния конкурс: „Обучението ми е изпълнено с практика, работа с деца и моменти, когато виждаш как някой прави първата си крачка напред – това е най-голямото вдъхновение“

АЗ·БУКИ

Вестникът е правопреемник на първото официално издание на Министерството на просвещението – „Училищен преглед“ – 1896 г.

Четете ни на www.azbuki.bg

НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Брой 19 (1764) 14 – 20 май 2026 г. Година XXXV. Под името „Аз-буки“ вестникът излиза от 10 април 1991 г.

Цена 1,10 € / 2,15 лв.

Снимка НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“

Студентите от III курс „Актьорство за драматичен театър“ от класа на проф. д-р Атанас Атанасов отвеждат на пътуване към темата за щастието като преходна илюзия или въпрос на избор в спектакъла „ДЕКАМЕРОН Любов и Смърт“ по Бокачо на сцената на Театър НАТФИЗ

Фондът за наука отличи най-успешните проекти за 2025 г.

Бюджетът ни за 2026 г. е увеличен с 27%, посочи управителят на ФНИ проф. Юрий Кълвачев

Стела МАРИНОВА

Фонд „Научни изследвания“ отличи най-успешните научни проекти, финансирани от него и отчетени през 2025 г., на официална церемония в Българската академия на науките. Отличени са 22 проекта в 11 области.

Научно-експертните комисии, в които участват над 450 учени от страната и чужбина, са оценили 408 междинни и крайни отчета по проекти от предходни години. „За качеството им говори това, че над 63% от тях са получили висока оценка за изпълнение. На церемонията ще имаме възможност да видим най-добрите от получилите висока оценка“, посочи управителят на Фонда проф. Юрий Кълвачев. Той очерта дейността на ФНИ за изминалата 2025 г.

„Фондът е двигател на българската наука“, заяви проф. Юрий

Кълвачев. Той посочи, че от всички 2806 публикации, включени в отчетите към оценените проекти, общо 1735 статии са реферирани в Scopus. Те съставляват 20,1% от реферираните в платформата публикации от България.

През изминалата година са обявени и реализирани 15 конкурса за финансиране на проекти за научни изследвания. Подадените проектни предложения за тях са над 700. Обявени са и още три конкурса със срок за подаване на проектни предложения в началото на 2026 г.

През 2025 г. Фондът е подкрепил 243 научни колектива с участието на над 1750 учени от България. 38% от тях са млади учени, отбеляза проф. Кълвачев. Подкрепено е издаването на 79 научни периодични издания, както и провеждането на 46 международни научни форума в страната.

На стр. 2

Нужни са устойчиви екосистеми на знание, а не отделни проекти

Една от основните поуки през последните години е, че публичните инвестиции в образование, научни изследвания и иновации трябва да бъдат планирани дългосрочно и стратегически така, че финансирането да бъде насочено не просто към отделни инфраструктурни обекти, а към изграждане на устойчиви свързани системи между образование, научни изследвания, иновации бизнес и региони. Именно така можем да постигнем трансформация и устойчив ефект върху икономиката и развитието на човешкия капитал. Върху това акцентира изпълнителният директор на ИА „Програма за образование“ Иван Попов на проведената в „София Тех Парк“ международна конференция „Финансиране на инфраструктурата зад иновациите: Нови модели за научноизследователска и развойна дейност и университетски екосистеми“.

Събитието събира представители на европейски финансови институции, университети, научни организации и технологичния сектор.

По думите на Иван Попов през последното десетилетие България е изградила гръбнака на новата научноизследователска инфраструктура. А чрез центровете за върхови постижения и за компетентност страната е създала модерна среда и устойчиви партньорства между университети, научни организации и бизнеса в области с висока добавена стойност. „Благодарение на доброто стратегическо планиране в сектора в последните две години инвестирахме масирано в STEM и дигитално училищно образование, така че повече млади хора да изберат сферата на природните и инженерните науки“, коментира още Попов.

Той подчертава още, че ролята на националните програми остава ключова, като те имат задача да осигуряват последователност, устойчивост и предвидимост на инвестициите в образованието и научните изследвания. А националното финансиране е нужно да се фокусира върху фундаменталните научни изследвания и административните и оперативните разходи на новите научни центрове, така че да се задържа научноизследователският персонал, предвид цикличността на еврофинансирането. **АЗ·БУКИ**

Силата на информацията

Югозападният университет „Неофит Рилски“ чества 50-годишнина

Снимка ОбС – Благоевград

Ректорът на Югозападния университет проф. Николай Марин връчи юбилейни plakети на представители на различни институции, на български и чуждестранни университети и на партньори на висшето училище по повод 50-годишнината му

„Трябва да полагаме усилия не само да проследяваме младите умове на България, ние самите трябва да полагаме усилия да бъдем заразени от вярата на Светите отци и на патрона на Югозападния университет, да бъдем заразени от тяхното постоянство, упоритост, скромност. Младите поколения имат нужда от такива светли примери.“ Това каза в словото си по повод 50-годишнината на Югозападния университет „Неофит Рилски“ министърът на образованието и науката проф. Георги Вълчев, предава БТА.

Той призова да се вглеждаме по-често в живота и примера на патрона на Югозападния университет – йеромонах Неофит Рилски, който стои в основата на модерното светско българско образование през Възраждането.

Министър Вълчев отбеляза още, че 50 години от гледна точка на дълга академична традиция не са много, но от гледна точка на създаването на Университета в Благоевград са време, в което са поставени здрави основи и е изграден модерен, образователен академичен център, който продължава да се развива. „Център, който вече има своето признание сред колегията, и то не само в нашата страна, а и в международен план“, каза още министърът.

„Няма по-голям двигател за Благоевград от ЮЗУ „Неофит Рилски“. Той е най-голямата причина градът да се утвърди като регионален център“, каза кметът на Благоевград Методи Байкушев. Той посочи, че висшето училище е причина хората да идват в града, да срещат магията на знанието, тук създават семейства, остават да работят и да постигат мечтите си.

„В продължение на пет десетилетия нашият университет обединява твърдостта на българския дух и академичната устойчивост“, посочи проф. Николай Марин. Той припомни историята на висшето училище, която датира от 1976 г. с избора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ да открие свой филиал в Благоевград, като отбеляза взаимодействието на двете висши училища.

Понастоящем в Университета се обучават над 7000 студенти, повече от 600 от тях са чуждестранни. Професионалните направления са над 30, а броят на бакалавърските, магистърските и докторските програми е над 300, посочи проф. Марин. Той отбеляза, че до момента близо 100 000 студенти са придобили диплома за висше образование от ЮЗУ.

За годишнината на висшето училище поздравителни адреси бяха отправени от президента на България Илияна Йотова и от българския патриарх и Софийски митрополит Даниил.

Приветствие по повод годишнината отправи и Неврокопският митрополит Серафим, който отбеляза ролята на Университета и във формирането на множество млади хора като личности, „обогатени с традиционните за народа ни ценности и добродетели“. **ДЗБ**

Фондът за наука...

От стр. 1

Управителят на ФНИ отчете и значителен ръст на бюджета на Фонда за 2026 г. През 2025 г. сумата е била 45 млн. лв., а за тази година е 29 млн. евро.

„Бюджетът на Фонда за 2026 г. е увеличен с 27%. По този начин можем да увеличим сумите, които се отпускат за регулярните ни конкурси – за фундаментални научни изследвания и за фундаментални изследвания на млади учени и постдокторанти. За всички останали конкурси стойностите се запазват като миналогодишните“, разясни проф. Кълвачев.

Той допълни още, че тази година конкурсите са обявени рано. Срокът за подаване на проектите предложения е 100 дни. Такъв е и за оценяването им.

„Очаквам да получим висококачествени проектни предложения, които ще бъдат оценени качествено“, каза още управителят на ФНИ.

Снимка СООН

Силно представяне записват учениците ни на Балканската олимпиада по математика

Отново отличия за талантите ни

Българските ученици печелят медали от Европейската олимпиада по експериментални науки и Балканиада по математика

Медалистите от Европейската олимпиада по експериментални науки

Шест медала – два златни и четири бронзови, се завръщат българските ученици от 43-тата балканска олимпиада по математика (ВМО), съобщава Сдружението на олимпийските отбори по природни науки. От 3 до 8 май в Солун, Гърция, те се съревновават със 142 ученици от 23 държави. В отборното класиране България заема III място.

Златните медали печелят Андрей Стефанов (XI клас, Първа частна математическа гимназия) и Георги Николов (XII клас, Софийска математическа гимназия). Бронзовите отличия са за Александър Пендов (X клас, МГ, Пловдив), Кирил Зулямски (IX клас, СМГ), Александър Бангачев (XI клас, ПЧМГ) и Добромир Добрев (X клас, СМГ).

Ръководители на отбора са Кристиан Василев (ИМИ – БАН) и Борислав Кирилов (ENS – PSL), а в ролята на наблюдател е Станислав Харизанов (ИИКТ/ИМИ – БАН).

Два комплекта отборни сребърни медали от Европейската олимпиада по експериментални науки (EOES 2026) пък донасят едни от най-добрите български ученици до 17-годишна възраст по химия, биология и физика. Двата български отбора от по трима ученици премериха знания с 45 тима от 22 държави в началото на май в Лунд, Швеция.

Участниците в отбор „А“ са Виктор Георгиев (физика, СМГ), Никола Колев (химия, Национална природо-математическа гимназия) и Александър Стаменов (биология, НППМГ). В отбор „В“ участват Йордан Петков (физика, Американски колеж, София), Филип Танчев (химия, НППМГ) и Ая Видас (биология, НППМГ).

Ръководители на отборите са доц. д-р Христина Андреева (физика, координатор за България, Софийски университет, Институт по електроника – БАН), гл. ас. д-р Калина Пачеджиева (биология, Софийски университет) и Владимир Цветков (химия, ЧСУ „Роналд Лаудер“).

Европейската олимпиада по експериментални науки е

наследник на Олимпиадата по природни науки на ЕС с проведени досега 21 издания в различни държави. Съгласно регламента на олимпиадата всеки отбор се състои от по трима ученици на възраст не повече от 17 години. Учениците от нашите отбори са класирани за участие въз основа на националните олимпиади по химия и биология и на националното Есенно състезание по физика, което спомага за успешното решаване на комплексните мулти- и интердисциплинарни изследователски задачи, които се решават на EOES.

През първия състезателен ден учениците решават задачи, свързани с прилагане на разнообразни методи за изследване на захар и захарни разтвори – те първо извличат захар от цвекло, а след това чрез фотометричен анализ определят нейния вид. Чрез биохимични и микроскопски методи измерват скоростта на фотосинтеза, влиянието на температурата и киселинността върху ензимната активност и газообмена през устицата на моделно растение, както и влиянието на концентрацията на захар в разтвор върху оптичните параметри на водата, по-конкретно нейната оптична активност.

Във втория тур задачите са посветени на водата и нейното пречистване. Учениците изучават приложението на пясък като пречистващ филтър и по-конкретно влиянието на налягането на водата и на различни по хомогенност видове пясък върху скоростта на пропускане на течността.

Химиците изследват проби от различни водоизточници в Южна Швеция и чрез анализ на електропроводимостта и твърдостта на водата установяват произхода на пробите и кой от тях се използва за питейни нужди. Биолозите идентифицират фитопланктон и извършват дисекция на атлантическа херинга.

По време на решаването на задачите учениците трябва да прилагат разнообразни аналитични изследователски техники: спектрофотометрия, микроскопия, гравиметрия, титруване, поляризационни и оптически измервания. **ДЗБ**

Трима директори с Награда „Св. Иван Рилски“

Отличията връчи просветният министър проф. Георги Вълчев на церемония в Рилския манастир

Снимка Олег Попов

Стела МАРИНОВА

Министърът на образованието и науката проф. Георги Вълчев отличил трима директори с Наградата „Св. Иван Рилски“ на МОН. По традиция тя се връчва по повод честването на 11 май – Деня на светите равноапостоли и просветители Кирил и Методий, в Рилската света обител.

Тримата отличени получиха грамоти и икони на св. Иван Рилски, както и парични награди. Призът се присъжда на директори, постигнали високи резултати в професионалната си дейност и с принос в развитието на българското образование.

Тазгодишните носители на Наградата „Свети Иван Рилски“, учредена през 2006 г., са Златина Каталиева от Националната професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“ в Тетевен, Мариета Петрова от Профилираната природо-математическа гимназия „Гео Милев“ в Стара Загора и Милен Наков от Центъра за специална образователна подкрепа „Петко Рачев-Славейков“ в Плевен.

Проф. Вълчев подчерта, че в дни като днешния, посветен на хората, които ни дадоха писмеността, е важно да изразим почитта си към онези, които работят в образователната система. „Това са най-добрите сред най-добрите. Наградата „Св. Иван Рилски“ е признание за усилията на колегите, които отдават сърце и душа за развитието на образованието“, отбеляза министърът.

Той отправи послание, че без модерно образование, без отдадени хора, без таланти деца няма да имаме бъдеще. „Нека да превърнем образованието в силна обществена кауза“, призова проф. Вълчев.

Златина Каталиева е отличена с Награда „Св. Иван Рилски“ за проявени лидерски качества при управлението на гимназията в Тетевен. Под нейно ръководство училището е утвърдено като иновативна институция и активно участва в мултидисциплинарни и интег-

рирани проекти, които имат за цел модернизацията на учебния процес и интеграцията на нови технологии в обучението. Гимназията участва и в Националната лаборатория за иновации в раздел „Проектно базирано обучение и интегрирано знание“.

Мариета Петрова управлява ППМГ „Гео Милев“ в Стара Загора с визия за развитие, ориентация към модернизация, дигитална трансформация и устойчиво изграждане на високоефективна образователна среда. Управлението е базирано на данни – системно се анализират националните външни оценявания, държавните зрелостни изпити, вътрешни мониторинги и анкетни проучвания, за да се планират целенасочени подобрения.

Въведени са виртуални лаборатории и интерактивни симулации, развиват се междупредметни STEM проекти. Всяка година възпитаниците на гимназията заемат призови места в национални състезания и олимпиади, в престижни турнири и множество научни конкурси.

Директорът на ЦСОП – Плевен, Милен Наков от дълги години прилага новаторски и иновативен подход в организацията и управлението на Центъра, ефективно сътрудничи с родителската общност, училищното настоятелство, социалните партньори и неправителствени организации. Под негово ръководство Центърът популяризира работещи модели и добри практики в обучението за подкрепа на ученици със специални образователни потребности и множество увреждания.

Преди връчването на отличията игуменът на Рилския манастир епископ Евлогий отслужи молебен за здраве на учители и ученици.

В събитието участваха и ученици от Трето ОУ „Димитър Талев“ в Благоевград, както и началници на регионални управления на образованието. Децата имаха възможност да посетят музея на манастира и по този начин да отбележат Деня на светите братя Кирил и Методий, както и да се запознаят с делото на св. Иван Рилски.

Няма модерно развитие без модерно образование

Проф. Георги Вълчев прие поста на министър на образованието и науката от своя предшественик проф. Сергей Игнатов. Новият просветен министър посочи, че МОН е ключово по две причини.

„Няма модерно развитие и модерно бъдеще без модерно образование. Министерството е институцията, която работи, формира и изпълнява политиките, които да направят образованието ни все по-добро и все по-добро“, посочи проф. Георги Вълчев. Втората причина е, че няма българско семейство, което да няма отношение към образованието. „Деца на България учат в българските училища, а голяма част от тях се образоват и в българските университети. Обществото очаква политиките в сферата да продължат“, каза още новият министър.

Проф. Вълчев обърна внимание, че в сферата на образованието трябва да има приемственост в политиките. „Трябва да има политически консенсус около визията за бъдещето на образователните политики“, допълни министърът на образованието и науката.

Проф. д-р Георги Вълчев е ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, като бе избран на поста през ноември 2023 г. Той е утвърден учен и експерт в областта на културознанието и историята с дългогодишен управленски опит в академичната сфера. В периода 2015 – 2023 г. е зам.-ректор по учебната дейност на Софийския университет. Ръководител на катедра „История и теория на културата“ (2011 – 2019 г.) и научен секретар на Философския факултет.

Кампания на Института за български език – БАН и в „Аз-буки“

Моята мебел е моята крепост

Михаела МОСКОВА*

Човек и добре да живее, все някога му се налага да обзавежда дома си. Когато мислим за обзавеждане, обикновено си представяме функционална цялост, съставена от множество елементи – мебели. По-рядко обаче се налага да назовем отделния елемент. Тъкмо тогава възниква колебанието: *един мебел или една мебел*? А още по-неуверено звучат членуваните форми: *мебелта ми се счули* или *мебелът ми се счули*?

Често в интернет сайтове, рекламни текстове и електронни каталози за обзавеждане може да се срещне употребата на думата *мебел* като съществително име от мъжки род. Например: **Понякога знаеш точно как трябва да изглежда мебелът ти; *Мебелът за антре се отличава с елегантен и функционален дизайн; *Мебелът включва колекция със спирачки за лесно преместване.*

В съвременния български книжовен език обаче думата *мебел* е съществително име от женски род и означава *‘Обикн. мн. Предмети, изработени от дърво, метал и др. (столове, маси, легла, шкафове, бюра, библиотеки и др.) за вътрешно обзавеждане на жилища и обществени сгради’* (Речник на българския език онлайн). Нормативни са употребите *тази мебел, една мебел, новата мебел. Формите мебелът, този мебел не съответстват на книжовната норма.*

Причината за подобно колебание е свързана с формалния облик на думата. В българския език съществителните имена, които завършват на съгласна, в много случаи са от мъжки род (*стол, шкаф, диван*). Поради това и думата *мебел* често се разпознава по аналогия като дума от мъжки род. Тя обаче принадлежи към сравнително малката група съществителни имена от женски род със съгласна в края, подобно на *кръв, нощ, мисъл, пролет*. Тази особеност е исторически обусловена и е свързана с произхода на думата.

Думата *мебел* е навлязла в българския език през XIX век чрез руски (*мебель*), а в руския език е заета вероятно от френски (*meuble* ‘движима вещь, имуществво’). Френската дума, от своя страна, произхожда от латинското *mobilis* ‘подвижен’. Първоначалното значение на думата е било ‘движима вещь’, т.е. предмет от имуществото, който може да бъде преместван (Български етимологичен речник. Т. 4 2012).

В книжовната практика е препоръчително да се използват формите *тази мебел, новата мебел*. А в ежедневието е важно да се използва удобна мебел.

*Д-р Михаела Москова е главен асистент в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българската академия на науките.

Откриха STEM център в СУ „Цар Симеон Велики“ във Видин

Борислава БОРИСОВА

Нов STEM център е открит в СУ „Цар Симеон Велики“ във Видин, изграден със средства от Националния план за възстановяване и устойчивост. Новата технологична среда е в три направления – „Дизайн и 3D прототипиране“, „Природни науки“ и „Зелени технологии и устойчиво развитие“.

Обособени са пространства за обучение по природни науки за ученици от I до VI клас, лаборатория за профилирано обучение на по-големите ученици, както и център по „3D прототипиране и дизайн“, студио за телевизионен и радио подкаст, работи и конферентна зала с компютри.

Новият STEM център заема цялото северно крило на партерния етаж, където вече съществуват модерни пространства – библиотека, плувен басейн и технологични кабинети.

„Видинското школо отбелязва и своя патронен празник и 144-ти рожден ден“, каза в словото си директорката на гимназията Ирена Гъркова. „Когато една среда е модерна, тя възпитава бъдещето“, посочи още тя.

В STEM центъра е подредена и изложба на стари уреди по физика и химия, учебници и издания от края на XIX век, съхранявани в училището.

На откриването присъстваха Иван Иванов – областен управител на Видин, и началникът на РУО Веселка Асенова.

България се включва в световното състезание по невронауки за ученици

Розалина ДИМИТРОВА

За първи път България ще бъде част от най-голямото международно състезание по невронауки за ученици от IX до XII клас – International Brain Bee. Националният кръг ще се проведе на 6 юни в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ във Варна. На него ще бъде излъчен български представител за световния финал, в който участват ученици от над 40 държави.

Инициативата е създадена през 1998 г. от невробиолога д-р Норберт Мислински. През годините състезанието се превръща в глобална образователна мрежа, подкрепяна от водещи международни организации в областта на невронауките, психологията и изследванията на мозъка.

Основната цел на International Brain Bee е да мотивира учениците да изучават човешкия мозък, и да ги насърчи към бъдеща кариера в науката, медицината и невронауките – области, които имат ключово значение за разбирането и лечението на заболявания като алцхаймер, паркинсон, депресия и други неврологични и психични разстройства.

Координатори на инициативата за

International
Brain Bee

България са Магдалена Николова и Йордан Русев. Магдалена изучава биология и невронауки в САЩ и определя състезанието като „уникална възможност да представим България и да разпалим интереса на младите хора към науката“.

„Това е шанс учениците да се докоснат до теми, които обикновено се изучават едва в университетите. Искаме да покажем, че науката за мозъка е достъпна, интересна и способна да вдъхновява“, казва тя.

Интересът на Магдалена Николова към невронауките започва от музиката. Като пианистка, тя се впечатлява от начина, по който свиренето влияе върху мозъка и когнитивните функции. Любопитството я отвежда към едни от най-вълнуващите области в съвременната невробиология – невропластичността и способността на мозъка да се променя под влияние на преживяванията и ученето.

Състезанието във варненския Медицински университет е предназначено за ученици от IX до XII клас и ще се проведе изцяло на английски език. Подготовката е базирана върху учебника BrainFacts и образователните ресурси на Society for Neuroscience, които са свободно достъпни онлайн.

Надпреварата ще премине през три етапа. В първата част учениците решават писмен тест с избираем отговор. Втората включва работа с диаграми, анатомични структури и основи на хистологията. Финалният етап поставя участниците в ролята на млади изследователи – те ще анализират клиничен случай, ще формулират научна хипотеза, ще предложат диагностични методи и възможно лечение.

Организаторите подчертават, че състезанието не изисква предварителна специализирана подготовка и е отворено за всички любознателни ученици. Затова всяка неделя се провеждат безплатни онлайн работилници, които подпомагат участниците в подготовката им.

„Не трябва да се страхуват да опитат. Това е материал, който не се изучава в училище, но точно затова е толкова интересен – отваря нов свят пред младите хора“, казва Магдалена Николова.

Световният финал на International Brain Bee 2026 ще се проведе виртуално през ноември във връзка с годишната среща на Society for Neuroscience във Вашингтон, САЩ. Право на участие имат единствено победителите в националните кръгове.

Организаторите изразяват специална благодарност към Медицинския университет – Варна, за домакинството и подкрепата, благодарение на които България за първи път става част от световната инициатива.

Повече информация и регистрация за участие са достъпни на Bulgarian Brain Bee.

Снимка Jeffrey Meyer

Изпълнения на български народни танци от групите „Изворче“ и „Вито хоро“ от Отава и „Българи“ и „Вити гайтани“ от Монреал бяха акцентът на тържеството по повод 60-годишнината от установяването на дипломатически отношения между България и Канада. Събитието беше отбелязано в една от най-забележителните сгради в канадската столица Отава – Sir John A. Macdonald Building, и бе организирано съвместно с Междупарламентарната група за приятелство с България във федералния парламент на Канада. На тържеството присъстваха членове на Камарата на представителите и на Сената на федералния парламент на Канада, представители на МВНР на Канада, членове на дипломатическия корпус в Канада, сънародници от българската общност и приятели на България. Гостите на честването бяха посрещнати по традиция с българска пита и с шарена сол

Отличия за педагози

Конкурсът „Учител на годината“ на СБУ награди най-добрите за 29-а поредна година

Зина СОКОЛОВА

За двадесет и девета поредна година Синдикатът на българските учители връчи наградите от Националния конкурс „Учител на годината“. За тазгодишните отличия са номинирани 71 учители и директори в десет направления.

„Всяка година изпитвам различни чувства, когато трябва да проведем този национален конкурс, който е единственият по рода си в България“, каза председателят на СБУ Янка Такева при откриването на церемонията.

Тя посочи, че основната цел на Синдиката винаги е била запазването и съхранението на българската образователна система.

„В България имаме най-добрата подготовка, най-добрите учители, но имаме и най-лошата организация на работа в училищата – това е основното, което трябва да се промени в образователната ни система“, каза още Такева. По думите ѝ е необходимо е да се променят учебните планове и програми за подготовка на учителите, са се увеличи практиката в обучението им, както и наредбата за придобиване на правоспособност. Такева се ангажира, че високата норма за преподавателската заетост ще бъде намалена.

Изчисленията на СБУ показват още, че за да се покрият потребностите на децата, са необходими 1600 ресурсни учители. „Нужно е и масовият учител да има компетенциите как да работи с децата със специални образователни потребности“, отбеляза Янка Такева.

В първото направление, „Природоматематическо“, са наградени Красимира Букурещлиева – преподавател в ПГ по механизация на селското стопанство „П. К. Яворов“ – Гоце Делчев, и Красимира Христова – главен учител по математика в ПГИИ „Джон Атанасов“, Търговище.

Антонио Евлогиев – старши учител по български език и литература в ОУ „Св. Иван Рилски“, Перник, и Динко Динев – старши учител по информатика и информационни технологии в Профилираната гимназия „Васил

Снимка БТА

Левски“ – Ямбол, получават статуетките в направление „Възпитателна работа, извънкласни и извънучилищни дейности, училищни психолози и педагогически съветници“.

В категория „Предучилищно възпитание и подготовка“ статуетките отиват при Илена Стефанова – старши учител в ДГ „Щастливо детство“, Плевен, Светлана Узунова – старши учител в ДГ №12 „Радост“, Перник, и Светлана Мирчева – старши учител в ДГ „Дружба“, Пловдив.

Силвия Манова – старши учител в столичното 119. СУ „Акад. Михаил Арнаудов“, и д-р Юлиана Карпузова – старши учител по български и немски език в ПМГ „Проф. Емануил Иванов“, Кюстендил, са отличени в направление „Хуманитарно“.

В направление „Млади учители“ са наградени Александра Александрова – учител в ДГ „Зорница“, с. Ореш, общ. Свищов, и Калина Ванева – учител по български език и литература в ПМГ „Акад. Иван Гюзелев“, Габрово. Мила Велчева – старши учител в начален етап, в ОУ „Бачо Киро“, Велико Търново, печели наградата в направление „Начално образование“.

В „Изкуства и спорт“ са отличени Алек Неделчев – старши учител по физическо възпитание в Националната финансово-стопанска гимназия в София, Мария Попова – старши учител по изобразително в СУ „Св. Климент Охридски“, Добрич, и Цветана Цъгова – старши учител по

хореография в ОУ „Братя Миладинови“, Бургас.

Владимир Илиев – старши учител по информационни технологии в Търговската гимназия „Княз Симеон Търновски“, Стара Загора, е отличен в направление „Професионално образование“.

В категория „Учители наставници“ е наградена Анета Кирииска – учител по английски език в ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф“, Разград.

В направление „Директори и заместник-директори“ статуетки получават Величка Попова – директор на ДГ №8 „Проф. д-р Елка Попова“, София, Гергана Япаджиева – директор на ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“, Варна, Ивелина Пенчева – директор на ДГ „Пролетна дъга“, Шумен, и д-р Лилия Стоянова – директор на 7. СУ „Кузман Шапкарев“, Благоевград.

Всички номинирани в различните направления на Конкурса получават и специална награда на председателя на СБУ, грамота „Неофит Рилски“ на МОН и парична награда, осигурена от Съюза на българските учители.

Сред гостите на награждаването бяха президентът на КНСБ Пламен Димитров, началници на регионални управления по образованието, научни работници и социални партньори на СБУ.

Присъстващите бяха поздравени от вокалната група на Шесто ОУ „Граф Н. П. Игнатиев“ с песента „Къде си вярна ти, любов народна“.

Цар и царица на буквите – 10 години по-късно

Юбилейното издание на Международния конкурс по четене на български език за ученици от I и II клас в чужбина „Аз Буки Веди“ ще се проведе в Париж

Дуляна КОЧЕВА

Десетото юбилейно издание на Международния конкурс по четене на български език за ученици от I и II клас в чужбина „Аз Буки Веди“ ще се проведе на 27 юни в Българското училище „Кирил и Методий“ в Париж.

За поредна година Национално издателство „Аз-буки“ е медиен партньор на Конкурса.

„Тази година очакваме около 80 деца от 32 училища. За първи път имаме участници от Украйна и от друг континент. Става въпрос за Център „Малката България“ в САЩ“, споделя за „Аз-буки“ училищният ръководител на Българското училище „Кирил и Методий“ в Париж Камелия Конакчиева. Разказва, че интересът към Конкурса става все по-голям – за сравнение, миналата година в Лондон се явяват участници от 21 школа зад граница. Конакчиева посочва, че проявата и тази година ще се проведе присъствено, както е замислена от самото си начало.

„Да бъдем домакин на десетото издание на Конкурса, за нас е сбъдната мечта. Освен това провеждането му съвпада с честването на 20-ата годишнина на нашето училище, което го прави още по-специално за нас“, посочва Конакчиева. Ръководеното от нея школо участва в надпреварата по четене още от почти самото ѝ създаване. За първи път техни възпитаници се явяват на второто издание.

На събитието в последната събота от юни ще присъстват и бивши носители на титлата „Цар“, „Царица“ и „Властелин на буквите“ през годините.

„Пожелавам на всички участници да се забавляват по време на Конкурса и да продължат да четат български книги“, отбелязва още училищният ръководител.

Десетото издание на Конкурса „Аз Буки

Снимка БТА

Деветото издание на Международния конкурс по четене на български език за ученици от I и II клас в чужбина „Аз Буки Веди“ се проведе през юни 2025 г. в Посолството на България в Лондон, а домакин бе Българското училище „Чучулига“ в Кройдън

Веди“ се организира под патронажа на посланика на Република България във Франция Н. Пр. Радка Балабанова-Рулева. Събитието се финансира от Министерството на образованието и науката на Република България.

Конкурсът по четене „Аз Буки Веди“ е родителска инициатива, възникнала и реали-

зирана за първи път през учебната 2010/2011 г. в Българското неделно училище „Аз Буки Веди“ в Кьолн, Германия. Основната му цел е да насърчава, развива и мотивира четивните умения на децата от българската диаспора.

Сред основните задачи на инициативата е и създаването на активна връзка между преподаватели и родители, която да подпомага проследяването на обучението по български език при учениците от I и II клас в българските училища в чужбина.

След успешното провеждане на първия международен конкурс по четене през 2017 г. в Кьолн се поставя началото на своеобразен форум на образователни организации на българи от диаспората. Провеждането му в различни градове на Европа създава възможности за обмен на добри практики и

идеи между преподавателите, ангажирани с обучението по български език, литература и родинознание на деца, живеещи извън България.

Конкурсът е предназначен за ученици от български произход, които посещават местни училища в различни европейски държави и паралелно изучават български език в неделни училища или индивидуални форми на обучение. Състезателната програма включва две възрастови групи – първокласници и второкласници, чиито умения се оценяват от компетентно жури по ясни критерии. Журито проследява доколко децата познават буквите и ги свързват правилно в думи, как четат цели изречения, как се справят с произношението и ударенията, както и уменията им да използват пунктуацията и да предават емоцията на текста. Изключения се допускат при звуковете „л“ и „р“.

Председател на журито е проф. д.ф.н. Живка Колева-Златева – лингвист и славист с дългогодишна преподавателска и научна дейност. Заместник-председател е доц. д-р Илиана Чекова – преподавател във Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Сред членовете на журито са още Валентина Стоева – основател на фондациите „Детски книги“ и „Четене“, както и авторката на детски книги Цвета Брестнишка.

Партньори на събитието са и Изпълнителната агенция на българите в чужбина, издателство „Просвета“ и фондация „Детски книги“, които са осигурили подаръци за участниците и награди за победителите.

Издателство „Аз-буки“ ще подари на всички участници в Конкурса своята детска книга с мисия – „Вълшебните обущки на Кая“. Това е първата детска книга на български език за деца с рядко ортопедично заболяване, наречено еквинорус, и учи децата на разбиране и приемане на „различните“ от тях.

Интерактивната площадка „Чичопей“ кацна в столични детски градини

Катерина КОВАЧЕВА

Най-доброто учене се случва чрез наблюдение и правене. Но ето, стигаме до природата и опознаването ѝ – как децата могат да научат повече за птиците? Нима имат възможност да се докоснат до тях? Или само ги гледат на картинки? Или пък слушат звуците, които издават? А защо не и чрез нови модерни методи, които да доближат децата до птиците – не само концептуално.

Новата интерактивна площадка „Чичопей“, която Ралица Костадинова създава през 2025 г., доказва именно това – че в детските градини има място за такива проекти и интересът към тях е огромен.

„Чичопей“ е интерактивна площадка с три преместваеми съоръжения за игра и интерактивна скулптура, които насърчават децата да изследват света. Тя е насочена към деца от 3 до 10 години, които искат да опознаят птиците на София. Чрез площадката децата развиват музикалния си усет и дават свобода на въображението си.

Звуковата интерактивна скулптура представлява уголемен модел на големия синигер, който на всеки 5 минути пее своите песни, тоест чурулика. „В записа съм включила само няколко от песните на големия синигер, но най-разпознаваема е тази, звучаща досущ като „чичо-пей, чичо-пей“, откъдето идва и името Чичопей“, разказва за „Аз-буки“ Ралица Костадинова – създател на проекта.

Събеседничката ми споделя и че с дизайнера Емил Тотев са се постарали информацията на всяко от съоръженията да е представена визуално за по-малките и допълнена с множество факти за по-големите. Отделно играта за ловкост е добро упражнение за фината моторика на по-големите деца, а чрез пълзела с кубчета малчуганите се забавляват, докато подреждат логически информацията за една от четирите птици. Според Ралица правенето на музика с ксилофона ще е забавно и на порасналите деца.

Тя разработва интерактивната площадка по време на „Ака-

Снимки Ралица Костадинова

„Чичопей“ – интерактивна площадка с три преместваеми съоръжения за игра и интерактивна скулптура, които насърчават децата да изследват света

демия за визионери“ към Столична община. Когато кандидатства в началото, има желанието да създадат пространство за учене сред природата, без да има точна идея как ще стане това.

„От дете, където и да отида, винаги е имало птици около мен. С времето започнах да ги забелязвам все повече и у мен се зароди истинското любопитство относно живота им в градска среда. Разгледах доста нестандартни детски площадки в България и чужбина, скицирах. Създадох подробни 3D модели и след няколко събеседвания с менторите от академията стигнах до финалната идея и визия“, споделя Ралица.

Проектът „Чичопей“ има за мисия да вдъхновява най-малките да бъдат активни изследователи на заобикалящия ги свят и да трупат знания чрез игра и забавление.

А защо „Чичопей“? Ралица разказва, че според анкета на Българското дружество за защита на птиците големият синигер е символът на София и той печели с цели 8600 гласа.

Чичопей пък е народното име на големия синигер.

Най-голямото предизвикателство за Ралица било изработката на съоръженията, защото тя прави това сама с помощта на приятели и колеги.

Признава, че е очаквала да посетят 7 – 8 детски градини и още няколко събития и после да разпространят информацията за тях допълнително.

Остава трогната от думите на една от директорите: „Благодарим ви, че сте помислили за най-малките! Всички са се концентрирали върху училищата, а точно сега е моментът да се запали интересът им“. А тези думи ѝ напомнят, че е тръгнала в правилната посока с проекта.

„Бих искала да допълня с още информационни табели, разказващи за други птици, срещани в София“, казва авторката.

Проектът ще е гост на Софийския фестивал на науката на 14 – 17 май, където може да се запознаете с него и с Ралица..

Десет нови професии влизат в училищата във Варненско

Розалина ДИМИТРОВА

Десет нови професии и специалности са включени в държавния план-прием за VIII клас през учебната 2026/2027 г. в училищата на територията на област Варна. Това бе обявено по време на „Панорама на средното образование“ – едно от най-масаовите образователни събития в Морската столица, което се провежда на 11 и 12 май в Юнашкия салон.

Форумът събира 30 средни училища, профилирани и професионални гимназии от Варна и областта. Организатори са Община Варна и ЦПЛР – Център за кариерно ориентиране.

Началникът на Регионалното управление на образованието Ирена Радева съобщи, че новите

специалности са разработени от учители и директори съвместно с бизнеса така, че да отговарят на реалните нужди на пазара на труда и на търсенето на кадри в различни сектори.

Новите професионални направления са „Безпилотни летателни апарати“ и „Дизайн на дигитални и печатни медии“ в ПГ по компютърно моделиране и компютърни системи „Акад. Благовест Сендов“; „Балнеологични и възстановителни процедури“ в СУ „Любен Каравелов“; „Дигитално проектиране на мебели и интериор“ в ПГ по горско стопанство и дървообработване „Николай Хайтов“; „Дизайн на дигитални и печатни медии“ и „Киберсигурност“ в ПГ по икономика и технологии „Д-р Иван Богоров“; „Организиране на събития“ в

Професионалната гимназия по текстил и моден дизайн; „Образователна медиация“ в СУ „Неофит Бозвели“.

Нови професии ще има и в училища извън Варна. Професионалната гимназия „Св. Димитър Солунски“ в Белослав ще обучава ученици по „Корабостроене и кораборемонт“, а Професионалната гимназия по селско стопанство „Св. Георги Победоносец“ в Суворово открива направление „Агрономство и агробизнес“.

Над 90 паралелки са заявили участие в тазгодишното издание на Панорамата. Основната цел на инициативата е бъдещите гимназисти да получат на едно място пълна информация за образователните възможности във Варна и региона, както и насоки за професионалното си ориентиране.

Снимка Община Варна

Форумът събира 30 средни училища, профилирани и професионални гимназии от Варна и областта

От класната стая към иновациите

Откриха STEM център в Професионалната техническа гимназия в Бургас

Дона МИТЕВА

Модерен STEM център бе открит в Професионалната техническа гимназия в Бургас, която работи активно за обновяване на материалната база и въвеждане на съвременни образователни практики. Центърът е и част от усилията за модернизиране на професионалното образование в града и за въвеждането на иновативни методи на обучение.

Новото пространство, изградено с финансиране по Националния план за възстановяване и устойчивост, дава възможност на учениците да работят с високотехнологично оборудване и да развиват практически умения в реална технологична среда.

На официалната церемония присъстваха началникът на РУО – Бургас, Валентина Камалиева, представители на Община Бургас, директорът на гимназията Радка Костадинова, преподаватели, ученици и партньори на училището.

„Бургас има нужда от подготвени кадри, които да бъдат конкурентоспособни в съвременната икономика. Именно затова инвестициите в STEM среда и модерно образование са важни“, заяви Валентина Камалиева.

Новият център разполага с кабинети по роботика, автоматизация, електроника, 3D моделиране и дигитални технологии. Учениците вече могат да работят с интерактивни системи, специализиран софтуер и съвременна техника, която доближава учебния процес до реалната работна среда.

Събитието премина под надслов „От идея до устойчиво инженерно решение“, а възпитаниците на гимназията демонстрираха свои разработки и практически проекти. Бяха представени и трите основни STEM направления на Центъра – „Роботика и киберфизични системи“, „Зелени технологии“ и „Креативни и дигитални създатели“.

В кабинета „Роботика и киберфизични системи“ се води обучение чрез реални процеси и експерименти, където учениците работят с модерна учебна система за изследване на хладилни и термопомпени процеси – модел KR-115B. Тя е създадена с цел да направи видими и разбираеми процесите на топлообмен в хладилната техника, като ги превърне от теория в реално наблюдаем и изследваем процес.

По време на демонстрациите учениците управляваха работата на системата чрез контролния панел и насочваха потока на хладилния агент по различни пътища. Те използваха различни видове разширителни устройства – капиларна тръба,

разширителен клапан и терморегулиращ клапан, и наблюдаваха как всяко от тях влияе върху работата и ефективността на системата. Това им дава възможност да сравняват резултатите и да правят изводи за оптималните режими на работа.

Учениците проведоха експерименти, чрез които изследваха както хладилен цикъл, така и термопомпен режим. Анализираха разликите между охлаждане и отопление, изследваха ефективността на системата и извършваха изчисления, свързани с коефициентите на полезно действие. Част от работата им включваше и графично представяне на процесите чрез диаграми, което им помогна да разберат по-задълбочено връзката между налягане, температура и енергия.

Новооткритият STEM кабинет „Зелени технологии и устойчиво развитие“ пък дава възможност на учениците да се докоснат до реални решения за опазване на околната среда и устойчиво използване на природните ресурси.

В демонстрациите активно участие взеха ученици от специалностите „Горско и ловно стопанство“ и „Електродомашинска техника“, които заедно със своите преподаватели представиха разработки за по-чисто и устойчиво бъдеще. Те демонстрираха как от обикновена вода може да се получи енергия чрез процеса на електролиза.

Разделяйки водата на водород и кислород, те показаха как получените газове могат да бъдат използвани като източник на електричество.

Учениците представиха и разработки на малки роботи, захранвани от слънчева светлина, които могат да изпълняват задачи, свързани с наблюдение и подпомагане на дейности в природна среда. Интерес предизвикаха и моделите, чрез които учениците онагледиха как енергията на вятъра и водата може да бъде преобразувана в електрическа.

Част от представянето беше посветено на интелигентното земеделие. Учениците демонстрираха как чрез съвременни технологии могат да се следят ключови показатели като температура, влажност и осветленост в оранжерийна среда с цел създаване на оптимални условия за развитие на растенията.

Внимание привлече и проект, насочен към подобряване качеството на въздуха, който показва как чрез иновативни решения може да се намали замърсяването и да се създаде по-здравословна среда за живот.

„Новият STEM кабинет се утвърждава като пространство, в което обучението излиза извън рамките на теорията и се превръща в активно изследване, експериментиране и създаване – важна стъпка към подготовката на младите хора за

професиите на бъдещето в областта на зелените технологии и устойчивото развитие“, коментира директорът Радка Костадинова.

В кабинет „Креативни и дигитални създатели“ учениците представиха свои идеи, които показват как съвременните технологии превръщат обучението в активен и творчески процес.

Сред най-впечатляващите акценти беше използването на виртуална реалност, чрез която те изследват както Космоса, така и реални природни и градски среди. Чрез VR очила наблюдаваха условията на Международната космическа станция, както и повърхността на Луната и Марс. По този начин разбираха явления като микрогравитация и движение в различна гравитационна среда. Използваха и дигитални платформи, за да анализират връзката между горски територии, инфраструктура и човешка дейност.

В областта на дигиталното моделиране учениците представиха идеи за създаване на триизмерни модели на компоненти от климатични системи, като вентилаторни перки, въздуховоди и адаптери, които първоначално се разработват във виртуална среда. Ученик показа и реален процес на изработка на детайл – осова перка за климатична система, създадена чрез 3D принтер, като проследи целия път от дигиталния модел до готовия елемент.

Силен интерес предизвикаха и демонстрациите по роботика – учениците сглобяваха роботи от легло елементи и ги свързваха с програмируема платка micro:bit. Бяха реализирани конкретни модели като Ring:bit car – малък роботизиран автомобил, за чието управление учениците експериментираха със собствени алгоритми.

Представен бе и проект traffic logger за робот, който регистрира движение. Чрез сензори и програмируеми условия учениците създаваха модели, които могат да засичат преминаване, да броят събития и да обработват информация в реално време. Демонстрирани бяха и по-сложни роботизирани решения – роботизирана ръка, която изпълнява последователни движения и задачи, както и робот куче, което се движи и реагира на команди.

Чрез тези проекти учениците не само сглобяват и програмират, но и изследват, тестват и усъвършенстват своите идеи. Това им дава възможност да придобият практически умения и да разберат как работят съвременните технологии.

Според ръководството на училището STEM центърът ще помогне за повишаване интереса към техническите професии и ще насърчи учениците да развиват умения в сферата на инженерните науки, технологиите и иновациите.

Снимка ПТГ – Бургас

Учениците провеждат експерименти, чрез които изследват както хладилен цикъл, така и термопомпен режим

В този брой „Аз-буки“ гостува на ДГ №23 „Иглика“ във Варна. Посрещат ни директорката Марчела Петрова и ни повежда из двора. Пространството не е просто място за игра, а е внимателно обмислена среда за учене и развитие. Сред зеленината и цветята се откриват тематични кътове, които приканват децата да изследват, да задават въпроси и да откриват света около себе си.

Още с прекрачването на прага на сградата усещането се променя. Звучи тиха музика, а декорите разказват история. Неусетно се озоваваме в Италия. Пред очите ни се издига макет на Наклонената кула в Пиза, италианското знаме се развява, а на маса са подредени изящни венециански маски, изработени от децата. Атмосферата е празнична, жива, истинска. Прилича на сцена, в която всяко дете има своя роля.

Диляна КОЧЕВА

География за малки и големи

Всеки месец децата от ДГ №23 „Иглика“ във Варна опознават различна страна

Снимка ДГ „Иглика“ – Варна

Децата изучават източната култура по интересен и нагледен начин

Идеята за този вътрешен проект, наречен „География за малки и големи“, е на педагогическия екип, но родителите избират коя държава да посетят децата, споделя за „Аз-буки“ директорката Марчела Петрова.

Отминалият април е посветен на Италия. Група „Пеперудка“ въвлеча всички в света на изкуството, вкусовете и традициите. Децата вече знаят къде се намира страната, и с лекота описват формата ѝ като ботуш. Разпознават цветовете на знамето, разказват за Пинокио и с любопитство слушат за културните забележителности.

През целия месец във всички групи кипи живот и всички ясно заявяват, че ученето преминава през преживяване.

Родители показват как се приготвя истинска италианска пица, и след това всички заедно дегустират. Правят и гердани от паста. Венеция привлича с особено внимание любопитството на малчуганите. Децата научават, че символът на града е крилат лъв и че е сред най-известните туристически дестинации в света. Разказът за Венецианския карнавал като традиция с вековна история оживява чрез творчество.

Деца от група „Врабчо“ заедно с родители на деца от „Пеперудка“ изработват карнавални маски – цветни, загадъчни и изпълнени с въображение. Всяка носи характер, усмивка и радост.

Но този проект не започва от тук. Още през октомври 2025 г. група „Светулка“ поставя началото с тематични занимания за Китай. Детската градина се изпълва с червени фенери, които символизират светлина и късмет. Децата не просто се учат как се изработват те, но и разбират и запомнят защо се поставят до входа на дома и какво символизират. „Танцът на дракона“ оживява пред очите им и ги въвлеча в традиция, изпълнена с ритъм и сила.

През ноември пътешествието продължава към Япония. Група „Врабчо“ създава свят на хармония и уважение. Децата научават защо азиатската държава е наречена Страната на изгряващото слънце, срещат се със самураите и разбират как традицията съжителства с модерния свят. Икебаната ги учи на баланс между небето, човека и земята, оригами – на търпение и сръчност, а камишибай театърът – на силата на разказа. Японската вишна сакура се превръща в символ на красотата, която трае кратко, но оставя следа.

Декември посвещава на България, за да

Марчела Петрова, директор

отбележат подобаващо всички фолклорни празници, а януари отвежда децата в Гърция – свят на митове и легенди. Група „Пчеличка“ разказва за богове, съзвездия и философи. Децата научават, че първите Олимпийски игри се провеждат още през 776 г. пр.н.е., и сами участват в мини-олимпиада.

Февруари носи цветовете на Индия. Група „Калинка“ представя страна на традиции и духовност. Децата се запознават с Тадж Махал, научават за бинди и практикуват йога. Приказките ги отвеждат в свят на мъдрост и въображение, а мандалите – сред цветове и символи.

Март звучи в ритъма на Австрия. Група „Шурче“ представя музиката на Волфганг Амадеус Моцарт и Йохан Щраус. Децата правят първите си стъпки във валса и откриват света на кристалите и изкуството.

Май пък е посветен на Бразилия. Темпото се ускорява, цветовете стават по-ярки, а настроението – още по-заразително. Децата научават за самбата, за футбола и за карнавала в Рио де Жанейро. Името на Пеле вече звучи като символ на вдъхновение. Малчуганите „пътуват“ до Амазонската джунгла и откриват свят, изпълнен с живот, цветове и тайни.

Това, което остава най-силно като впечатление, е усещането за общност. Тук родителите не са гости, а създатели. Учителите не са просто преподаватели, а вдъхновители. А децата са истинските откриватели.

След разговора за околосветското пътешествие из различни държави директорката Марчела Петрова ни кани да надникнем и в другата страна на 23. ДГ „Иглика“, където иновациите и съвременните образователни практики вървят ръка за ръка с детската емоция и играта.

И тук изненадите не спират. Медиация в предучилищното образование, библиотека

с над 1000 детски книги, STEM кабинет, съчетан със сензорна стая, книга с добавена реалност, анимационен филм, създаден с помощта на изкуствен интелект. Не, това не са постижения на западноевропейска или американска образователна институция, а всекидневното в една общинска детска градина във Варна.

„Непрекъснато търсим баланса между традициите и уменията на XXI век. Искаме децата едновременно да пазят българските ценности, но и да бъдат уверени, адаптивни и подготвени за света, в който растат“, обяснява Петрова, докато ни развежда из помещенията в детската градина. Имат си и фолклорен ансамбъл, съставен от екипа на детската градина.

Поддържа и свой собствен YouTube канал, в който качват не само клипчета от тържествата, но и много моменти от живота в детската градина, както и различни педагогически ситуации, които могат да бъдат в помощ на други детски градини в страната.

Оказва се, че „Иглика“ е първата детска градина в България, която участва в разработването на иновативен проект за развитие на емоционалната интелигентност и превенция на агресията чрез методите на медиацията. Проектът се реализира съвместно с Института „Итера“, който е най-голямата организация за обучение на медиатори у нас.

„Като медиатор, за мен е важно децата още от ранна възраст да се научат как да решават конфликти спокойно и с разбиране. Запознахме се с различни методики за разрешаване на конфликти, направихме проучвания, открихме и изпробвахме модели. Търсехме алтернативи чрез комбинации на различни методики“, посочва директорката. Примери за това са „Маса на мира“ по метода на Монтесори, „Сговорчива палатка“ (Palaverzelt) от немската педагогика и много други.

„Нещо не достигаше. Децата опознаваха своите емоции, но нямаше алгоритъм за приложението им в решаване на конфликти. Започнахме да търсим начин, като проучим как, познавайки емоциите си, можем да представим себе си, да разберем другия, като развием последователно поведение“, уточнява още тя.

По думите ѝ са имали нужда от методика и конкретни стъпки, които да предложат на децата, за да реализират лесно модел на ефективно общуване чрез разбиране на емоционалния контекст и за превенция на конфликти.

„Така стигнахме до идеята да представим чрез игров модел стъпките, които се

следват в процедурата за медиация за възрастни. Събрахме идеи и ги представихме пред приятелите ни от Институт „Итера“ и Академия „Миротворци“. Те оформиха нашите предложения и ги надградиха, за да се роди иновативната методика „Медиация в детската градина“, казва още Петрова.

Методиката включва знания за емоциите и конкретен игров алгоритъм, чрез който децата се учат да разрешават конфликти чрез диалог и разбиране.

За емоциите учат и от специални карти и интерактивни ресурси, които им помагат по-лесно да обяснят какво чувстват, както и да разберат какво чувстват тези около тях.

В една от залите виждаме т.нар. „Мост на мира“. Можем да го определим като специално килимче, върху което са изобразени стъпките на медиацията. Децата разказват какво се е случило, как са се почувствали, опитват се да разберат емоцията на другия, и заедно търсят решение. „По този начин се учат на диалог, съпричастност и уважение“, обяснява Петрова.

Темата за емоциите оживява и чрез една от книгите от поредицата „Играем, за да знаем“, издадена от детската градина. Но тук книгите не просто стоят на рафта. След сканиране на QR кодове героите оживяват чрез добавена реалност и показват на децата стъпките на Моста на мира.

Неотдавна децата представят и авторски анимационен филм, наречен „Иглика разказва за емоциите“. Видеоето е създадено с помощта на изкуствен интелект преди повече от две години. Направено е съвместно с преподаватели от Тракийския университет и персонала в градината.

През последните години идеята за социално емоционално учене е надградена с авторската методика на детската градина „Уроци за щастливо детство“. Това е наръчник за позитивно образование и предлага цялостен и систематичен подход за изграждане на умения за разбиране, изразяване и управление на емоциите, емпатия и отговорно поведение. „Това е основа на една осъзната, емоционално устойчива и социално ангажирана личност“, казва моята събеседничка.

Не по-малко впечатляваща е библиотеката на детската градина. В уютното пространство, което децата наричат „Дом на книгата“, вече има над 1000 издания. Книги има дори за най-малките от яслните групи. Има и дневник, в който всяка група записва кога коя книга е взела.

На стр. 14

С подход към всяко дете

Преподавателката в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ в село Горни Дъбник Йоханна Цветанова се стреми да развива въображението и творчеството у учениците

Стела МАРИНОВА

Работя с ученици с различни способности и възможности. Най-трудното за мен е да преподам даден урок така, че всички деца да бъдат ангажирани. За съжаление, това изключва упражненията от учебника. Те са написани на по-висок стил, който децата не разбират и винаги имат нужда от допълнителни обяснения. Дори и да прочетат условието, често не могат да го осмислят. В случая говорим за функционална неграмотност“, казва Цветанова. И допълва, че с проблематиката е свързана и нейната магистърска теза, тъй като ѝ предстои да завърши обучение за ресурсен учител.

Целта ѝ е от V до VII клас да научи учениците да работят самостоятелно. Това се случва стъпка по стъпка. „Няма как да кажа на петокласниците да прочетат текста, да извадят съществителните имена и местоименията и да им направят морфологичен анализ. Трябват им поне 5 минути да разберат условието. Затова е по-добре да измисля сама упражнения“, обяснява Цветанова.

За да постигне успех и напредък с учениците си, на първо място, Цветанова адаптира учебното съдържание по интересен начин. „Често променям подхода си, защото нещо, което е любопитно за мен, невинаги е интересно за децата. И обратното – това, което си мисля, че няма да им е забавно, се оказва, че ги заинтригува и внимават“, посочва учителката.

Така, работните листове, които раздава на учениците, са създадени от нея. Рядко дава готов материал.

Младата учителка прилага и проектно базирано обучение, като сама подготвя уроците. Работи с фондация „Заедно в час“, с която създава готови пакети от уроци. По думите на Цветанова те ще бъдат от полза на всеки, който няма достатъчно време или мотивация да разработи сам такива. Затова и се надява нейни колеги от цялата страна да ги използват.

„Всеки пакет е с по 4 до 6 урока, които имат обща цел. Когато децата усетят, че накрая от техните знания ще се получи нещо, те са по-мотивирани“, казва събеседничката ми.

Започва да разписва уроци по български език за петокласниците. В първия пакет децата се превръщат в инфлуенсъри, а след това и във фенове на инфлуенсъри.

„За мен думата инфлуенсър не е табу, което, особено преподавателите по български език, трябва да избягват. Като учители, трябва да бъдем потопени в света днес. Не можем да говорим с понятията от едно време и да избягваме чуждите думи. Инфлуенсърите са тема, която вълнува учениците, а и трябва да намерим онова, което е интересно за тях, и да го представим така, че те дори да не осъзнават, че учат“, подчертава младата преподавателка от школото в Горни Дъбник.

В пакета с уроци, свързан с инфлуенсърите, петокласниците се запознават с официалното и неофициалното общуване, четат с разбиране, извличат информация от няколко източника едновременно.

„Това са уменията, необходими за самостоятелно учене, които първо трябва да изградим. Ако дете може да учи самостоятелно, то може да отвори учебника и да изпълни задачите, които му кажа. На първо място, важно е да развием функционална грамотност у учениците, да знаят какво да правят, да разберат условието“, категорична е Цветанова.

Учителката се старее да прилага различни методи на преподаване и подходи в класовете, с които работи. Желанието ѝ е да ползва целия възможен арсенал и учениците да получават информация от различни източници. Така всяко дете използва начина, по който най-много разбира.

„Опитвам се да стимулирам тяхното въоб-

Снимки: Личен архив

Йоханна Цветанова е учител по български език и литература в прогимназиален етап в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ в село Горни Дъбник. В класовете си има както ученици, които постигат резултати над средните за страната и участват в олимпиади, така и деца, които не се справят добре с буквите. Затова се старее по време на уроците да включва всеки ученик, прилагайки различни подходи.

В часовете си младата учителка Йоханна Цветанова прилага различни подходи

ражение и да ги накарам да творят. Когато разберат нещо, имат желание да покажат, че го разбират. С упоритост и любов към децата успявам да им вляза под кожата“, казва преподавателката.

Посочва, че повечето деца в V клас са със специални образователни потребности. На тях им е трудно да пишат и да четат, но започват и разбират чрез визуализация. Така, когато учат нова приказка по литература, учителката рисува с тях на дъската това, което се чете. А когато някой ученик чете, след това тя задава въпроси, за да е сигурна, че всяко изречение е разбрано.

А за да научи децата да преразказват, решава заедно да създават книжки. За целта учителката купува цветни картони за корицата. „За мен е важно да развиваме

въображението на учениците. Когато децата със специални образователни потребности направят нещо със собствените си ръце, това им носи удоволствие. След като бяха готови с книжките, искаха да ги покажат на всички. Това беше мотивиращо и за мен“, разказва събеседничката ми.

След като са изучили някоя приказка, с помощта на изкуствен интелект учителката генерира картинки по отделните епизоди на приказката. Дава ги разбъркано на децата и те ги подреждат и оцветяват. След това задава въпроси по картинките и така децата започват да разказват.

С шестокласниците прилага друг подход. Когато взимат „Принцът и просиякът“, първо им дава за задача да си представят един свой ден като просияк и „да влязат в обувките му“.

След това децата си представят, че са принцът и как минава един негов ден. „Трудно им беше да си представят живота на принц, но след дискусии относно това с какво е по-богат просиякът от принца, стигнаха до интересни изводи“, казва с гордост от учениците си учителката.

С класа гледат и филми по книгата, но преди да стигнат до края им, Цветанова казва на децата сами да допишат края на историята според своите виждания. Те в такава степен познават героите, че знаят, че просиякът не би останал в ролята на принца. Децата дори проявяват интерес към реалния персонаж, на когото е базирана книгата. В час обсъждат още, че дори да си роден просияк, не означава, че ще бъдеш винаги такъв. Тема на разговор са и добрите обноски и как в живота невинаги нещата са справедливи.

„Опитвам се чрез литературата, българския език и примерите, които им давам, да ги уча на нещата от живота“, обяснява преподавателката.

Иновативни задачи в клас и домашни работи дава и на кандидат-гимназистите. Пример за задача, с която трябва да се справят седмокласниците, е писането на разказ на тема „Моята среща с Бай Ганьо“. С изненада учителката получава домашно дори от деца, които не са активни в часа. Една от ученичките пише на тема „Моята сватба с Бай Ганьо“ и след това дори предлага да си вземе сватбена рокля и да изиграят разказа ѝ.

В клас Цветанова често прави и сценки с децата. Те обличат костюми и влизат в роли и това много им харесва. „Всичко, с което можеш да привлечеш интереса на децата, трябва да бъде приложено и в класната стая, защото така те учат без дори да осъзнават“, посочва събеседничката ми.

Контролните, които дава, също са откъд сборниците. Наскоро със седмокласниците правят пробен изпит от НВО, който Цветанова разработва сама. За него използва статия, в която се разказва за нейната работа. В новината са включени цитати на учителката, посочено е и че преподава в село Горни Дъбник.

„Когато прочетат, че става дума за тяхното село, или моето име и знаят, че говоря за тях, те се вълнуват. Така и текстът им беше достъпен“, обяснява учителката. Затова се надява на предстоящото външно оценяване да им се падне интересен текст.

Пътят към професията

Йоханна Цветанова не е от преподавателите, които цял живот мечтаят да влязат в класната стая. Насочва се към учителската професия в края на XII клас, като основна роля за това има класната ѝ ръководителка в МГ „Баба Тонка“ в Русе Доротея Александрова.

„Тя е въдновяващ учител и ме е научила на повечето неща, които правя. Накара ме да погледна на училището по различен начин, и ме запали по литературата. Все още поддържам връзка и се съветвам с нея. Винаги ми помага, ако имам въпроси. Госпожа Александрова беше моят стимул да се занимавам с това днес“, разказва събеседничката ми.

Отбелязва още, че връщайки се назад в миналото, осъзнава, че всъщност винаги е била в ролята на учителя, когато е играла със своята сестра.

Завършва Софийския университет, като още по време на следването си мечтае да намери работа като учител. „Кога-

то изкарахме стажа по училищата, усетих, че това е моята професия“, отбелязва Цветанова.

След това любовта ѝ намира в Плевен, където живее от три години, а от две работи в училището в Горни Дъбник. Признава, че и учениците са я питали защо, след като е толкова креативна, забавна, млада и амбициозна, избира да работи в тяхното село, а не в елитна гимназия.

„Този въпрос ме накара да им дам урок за живота, че нещата невинаги се случват така, както си представяш, но е трябвало да станат така. Работата ми в училището в Горни Дъбник ме научи на много неща и съм страшно благодарна, че работя точно тук. Директорката ни Юлия Ангелова е амбициозна и направи много промени в училището. Харесвам си моето малко селско училище, което ме е научило на много. Радвам се на мястото, на което попаднах“, споделя Цветанова.

По време на планинските походи извън Стара Загора учениците опознават и културното богатство на градовете, които посещават

Диляна КОЧЕВА

И едно дете да направя планинарче, значи всичко, което правя, има смисъл“, разказва ръководителката на клуб „Планинарче“ към 5. ОУ „Митко Станев“ в Стара Загора Паолина Пидакиева. Тя е начален учител в училището, като преди това повече от 25 години е преподавала музика.

От много години паралелно с преподаването на децата работи и като планински водач към Туристическо дружество „Сърнена гора“ в града. Любовта ѝ към планинарството се заражда още като дете. „Баща ми е родом от Чепеларе, така че съм закръмена с това“, разказва тя.

Съавтор е заедно с Руен Павлов на книгата „Записки по детско планинарство“. „Решихме заедно с колегата ми – планински водач, който вече не е сред живите, да опишем опита си и да събудим любовта към планината у децата. След това неминуемо дойде идеята да започнем да водим групи ученици на походи, а аз впоследствие го приложих в работата със своите ученици“, разказва тя. И така още през 2000 г. решава да предложи в училището да бъде сформирана група за занимания по интереси – детски клуб „Планинарче“.

„Истината е, че ако децата са от различни училища и в разнородна възраст, е много по-трудно да се формира екип. По-сложно е да се избере и удобно време за всички. А ако участниците са от един клас е далеч по-лесно“, уточнява Пидакиева.

Клуб „Планинарче“ е формиран по Националната програма на Министерството на образованието и науката „Заедно в изкуствата и в спорта“. В него участват децата, на които преподава. „Всички искат да се членове на клуба“, споделя тя. Обикновено колкото деца има в класа, толкова са и записаните в него. През настоящата учебна 2025/2026 г. техният брой е 26 и всички те са в III клас. И това е поредното поколение планинарчета.

Паолина Пидакиева започва да работи с тях още от I клас, като в първите две години половината от подготовката е теоретична. Учат как да приготвят раницата си за поход и какво да сложат в нея. Обсъждат как трябва да бъдат облечени в планината и какви метеорологични условия могат да очакват там. Запознават се и с растителните и животинските видове, които могат да видят. Всичко това е много ясно описано и онагледено в наръчника, който моята събеседничка е написала. И затова в първите часове по планинарство той е неин незаменим помощник.

„По този начин децата първо теоретично се запознават, а след това прилагаме наученото на практика“, обяснява ръководителката на клуба.

Любопитното е, че на походите, които организират през почивните дни, идват не само деца, но и техните родители. „Обичам да казвам, че походите са отворени за родителите. И мога да отбележа, че те имат

още по-голямо желание дори и от децата да ходят в планината“, казва Пидакиева. Разказва, че в края на миналата година, когато организират двудневен поход в Родопите с една нощувка в хижа „Смолянски езера“ и посещение на няколко екопътеки, не е имало достатъчно места в хижата за всички желаещи родители. Тогава се е наложило да помоли да има само по един родител с дете, а те масово искали да са и двамата.

„Старая се да съчетавам походите с посещение на музеи, когато е възможно. Програмата ни винаги е наситена и образователна“, споделя моята събеседничка.

Записки по детско планинарство

Старозагорската учителка Паолина Пидакиева възпитава у учениците си любов към природата

Снимки: Личен архив

Учителката Паолина Пидакиева заедно със своите ученици

Училище с мисия за екология и бъдеще

„Ние сме училище с екологична мисия и изключително много се гордеем с групата си за занимания по интереси – клуб „Планинарче“, казва директорката на 5. ОУ „Митко Станев“ в Стара Загора Димитринка Йовчева. В училището екологичното възпитание е заложено в почти всеки отделен предмет и е ежедневна практика. Училището е сред първите в града, които въвеждат разделното събиране на отпадъците в рамките на училищната сграда. Включват се и в кампанията на Община Стара Загора за разделно събиране на отпадъци и за залесяване. В коридорите има не само кошчета за разделно събиране, но и шишета за рециклиране на пластмасови бутилки.

Директорката разказва, че в начален етап екологичното образование е заложено целенасочено, включително чрез иновативни паралелки. Един ден в седмицата е посветен на тематично обучение, в което екологията се разглежда през призмата на различни учебни предмети. Отбелязват и тематични дни като Деня на водата и Деня на Земята. Четат и много книги за опазването на околната среда и са се нарекли „четящото училище“ заради десетките срещи с писатели.

И освен образователни походите са и незабравимо преживяване за малки и големи. „Момиченцата дори си водят записки и прилежно записват всички билки и животни, които са видели по пътя. Така, по един или друг начин може да кажем, че преподавам предмета човекът и природата в жива среда, а не само по картинките в учебника“, допълва Пидакиева.

На мнение е, че благодарение на планинските походи децата се възпитават в патриотизъм, изграждат екологично самосъзнание чрез силата на нагледния пример. „И най-важното е, че по време на походите се откъсват от екраните.

А днес това е изключително важно“, казва учителката.

Разказва, че понастоящем повечето от учениците ѝ не разполагат със собствен телефон. Изключение правят само двама или трима, които живеят в непосредствена близост до училището и след края на учебния ден се прибират сами. „Те ги използват само да се обадят на родителите си, че са си тръгнали от училище, и след това – че вече са у дома“, пояснява тя.

А колкото до това дали телефоните са разрешени в планината, Пидакиева споделя, че често искат да снимат с телефоните и да ги ползват като фотоапарати. „Но и това съм ограничила, колкото е възможно. Не може да влезем в музей и да започне безразборно шракане и накрая нищо да не са прочели, научили или разбрали“, обяснява Паолина Пидакиева.

На мнение е, че днешните деца са жадни за знания и отворени всеки ден да учат по нещо ново. Но понякога в забързания живот, който водим всички, не остава достатъчно време за това. „Децата не са виновни. Ние, възрастните, сме им длъжници и трябва да намираме време да разговаряме с тях и да им показваме света. И не става въпрос само да ги водим в планината, но и да им четем, да ги водим на театър, опера, в музей. Децата са страхотни“, обяснява тя.

На малките и големите планинари от клуб „Планинарче“ им предстои посещение на хижа „Бачо Киро“, като отново програмата ще бъде наситена не само с много нови знания, но и със страхотни емоции сред природата.

Трите регионални STEM центъра – готови до края на май

До края на май ще бъдат завършени трите регионални STEM центъра в България, които ще подпомагат училища в над 2000 населени места. Това стана ясно на откриването на изнесената база за обучение към Регионалния STEM център в Хисаря, разположена на територията на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представители на държавната и местната власт, академичното ръководство на ПУ и експерти в сферата на образованието разгледаха новата база, която се намира на изцяло реновиран етаж в непосредствена близост до новата сграда на висшето училище на бул. „България“.

При откриването директорът на Националния STEM център проф. Найден Шиваров акцентира върху значимостта на партньорството между държавата и университетите. По думите му с подобни резултати науката и

иновациите ще намерят своето място и развитие не само в училищата, но и в академичните аули. Той потвърди, че до края на май предстои откриването и на останалите два регионални

STEM центъра в партньорство с Шуменския университет и Югозападния университет.

Изпълнителният директор на Агенция „Програма за образование“ Иван Попов заяви, че

Снимка Пловдивски университет

Изнесената база се реализира в рамките на проект по Националния план за възстановяване и устойчивост

изграждането на STEM центрове бележи важен етап от реформирането на образователната система у нас. Той подчерта, че значителният финансов ресурс, вложен през последните години, има за цел да достигне до всяко българско дете чрез изграждането на съвременна STEM образователна среда.

Ректорът на Пловдивския университет проф. Румен Младенов изрази увереност, че новата база ще осигури безценна практическа подготовка както за студентите, така и за вече завършилите педагози. И отбеляза, че бъдещето на България се гради именно в класните стаи.

Заместник-ректорът с ресор „Проектна дейност“ проф. Невена Милева потвърди, че STEM центърът разполага с всички необходими условия за развитие на иновативно образование и съвременни смарт технологии, с които да се започне обучение.

Тя отбеляза, че базата е значима част от „комплекс на бъдещето“, който продължава да се изгражда в съседство на новата сграда на Пловдивския университет. Проф. Милева посочи, че на това място може да се говори не само за STEM, а и за STEAM образование, тъй като изкуството е навсякъде, предвид факта, че артспециалностите на Педагогическия факултет се преподават на същата територия.

Изнесената база се реализира в рамките на проект „Създаване на Национален и Регионални STEM центрове“ по Националния план за възстановяване и устойчивост. Тя включва пет лаборатории и лекционна зала, оборудвани по направленията „Природни науки“, „Математика и информатика“, „Роботика и киберфизични системи“, „Зелени технологии и устойчиво развитие“ и „3D дизайн и прототипиране“. АЗБУКИ

Вдъхновението да си учител

Успехът на децата зависи от партньорството със семейството, смята младата преподавателка и третокурсничка в Бургаския държавен университет Анелия Иванова

Стела МАРИНОВА

Третокурсничката Анелия Иванова е носител на приза „Студент на година“ в категория „Педагогически науки“ в XIX издание на едноименния конкурс. Тя следва „Предучилищна и начална училищна педагогика“ в Бургаския държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

„Тази награда за мен е сбъдната мечта. Вложила съм много труд, време и сърце в това, което правя, и е невероятно усещане да видиш, че някой го е забелязал. Това е признание, което ще помня винаги“, споделя с вълнение пред „Аз-буки“ Анелия.

Роля за избора ѝ на бъдеща професия има сестра ѝ, която е с 8 години по-малка от нея. „Докато тя растеше и се мъчеше да пише първите буквички, аз държах ръчичката ѝ и я учех. Оттам усетих пламъчето в детските очи, които са искрени и любопитни“, припомня си отличената студентка.

Преподавателите също оказват влияние за развитието ѝ. „Имах страхотни педагози, които ми показаха колко важна е професията учител“, казва Анелия. И изказва благодарности към учителите си от Началното базово училище „Михаил Лъкатник“ – Бургас, СУ „Константин Преславски“ и Търговската гимназия.

Младата учителка винаги е получавала подкрепата на семейството си. И именно майка ѝ е човекът, който най-много я вдъхновява да избере този път.

Когато в XII клас избира специалността, която да запише, се насочва към „Предучилищна и начална училищна педагогика“, защото вярва, че началото е най-важно. „Първите години в училище могат да определят отношението на детето към ученето за цял живот. Обучението ми е изпълнено с практика, работа с деца и моменти, когато виждаш как някой прави първата си крачка напред – това е най-голямото вдъхновение“, споделя събеседничката ми.

Анелия Иванова трупя опит и отвъд учебната практика. През 2024 г. работи като учител в „Лятна старт академия“ към Обединено училище „Васил Левски“ – Бургас. „Това беше първият ми по-сериозен практически опит и ми даде увереност. Работата с деца от уязвими групи беше динамична, понякога предизвикателна, но

Снимки Личен архив

Младата учителка с децата от лятната занималня на „Пин академия“

Анелия Иванова

най-вече много вдъхновяваща“, разказва носителката на приза „Студент на годината“ в категория „Педагогически науки“.

Тя изказва благодарност на директора на „Лятна старт академия“ Василия Свилева, че ѝ дава възможност да се включи в проекта.

„Видях как знанията, които получаваме в университета, се превръщат в реални уме-

ния в класната стая“, казва още Анелия.

През настоящата учебна година започва работа като преподавател по английски език в Езиков център Pin Academy. Няколко години по-рано самата тя е ученик в Академията и взема успешно изпита на Cambridge по английски език, а днес предава знанията си на следващите.

„Обучавам деца от подготвителна група до VI клас. Работата като преподавател по английски език е индивидуална, гъвкава и много ориентирана към интересите на децата. Стремя се да правя часовете забавни и практични, за да учат езика с желание. Харесва ми, че мога да комбинирам педагогическите си знания с чуждоезиковото обучение, и да виждам напредъка на учениците отблизо“, споделя младата учителка за начина, по който работи.

Допълва, че благодарение на Петя Георгиева и Илина Костадинова от езиковия център се реализира като преподавател.

Анелия Иванова участва активно и в научни форуми. „За мен научната дейност е начин да търся решения на реални казуси от практиката, затова и темите на статиите

ми са тясно свързани със съвременното образование“, подчертава тя.

Активно изследва приложението на STEM образованието в началния етап и неговото значение за развитието на децата. Друг важен фокус в работата ѝ е преходът към училище. Една от научните ѝ разработки е анализ за способностите на децата, постъпващи в I клас, през погледа на техните родители, както и за ефективността на игровите похвати при овладяване на четенето в предучилищна възраст.

Не на последно място, в своите разработки обръща внимание на трудностите, които съвременните родители срещат при възпитанието. „Вярвам, че успехът на ученика зависи от силното партньорство между семейството и училището“, категорична е младата учителка.

Отличената студентка получава нови знания и умения и по време на участието си в международни програми. Прави двуседмична мобилност по „Еразъм+“ в Барселона. По време на нея придобива умения за прилагане на SWOT и PESTLE анализи, както и техники за мозъчна атака (brainstorming). „За един начален учител това са безценни инструменти за организиране на проектно базирано обучение и стимулиране на критичното мислене у учениците“, разяснява за ползите от обмена.

Третокурсничката обича да пише проза и поезия и е носител и на редица награди от конкурси в областта. Тази година стихотворението ѝ „Напук на съдбата“ ѝ носи първо място в раздел „Поезия“ в конкурса за талантили ученици и студенти „Любовта и ние“. През 2025 г. също печели първа награда в категория „Проза“.

Участва и в редица инициативи на университетската библиотека, свързани с литературата.

„След като завърша, ще продължа работата си в училище. Харесват ми динамиката, контактът с децата, усещането, че всеки ден правиш нещо смислено“, казва младата преподавателка.

Категорична е, че иска да се развива в родния си град. „Ще остана в Бургас, където смятам да продължа образованието си в докторска степен в БДУ „Проф. д-р Асен Златаров“ по същото направление и работата си в училище. Това е моят роден град и се чувствам на място“, казва с усмивка Анелия Иванова.

С музика са лекували още в древността

Тя е ефикасно съпътстващо лечение за подобряване на психичното здраве, казва председателят на Българската асоциация по музикотерапия Емил Антонов

Емил Антонов е завършил Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със специалност „Етнология“. Известно време работи като учител по история. После прави докторантура в БАН в областта на етнографията. В момента е председател на Българската асоциация по музикотерапия.

Наскоро изнася лекция на тема „Музикотерапията: съвременно съпътстващо лечение и нов подход за подобряване на психичното здраве“ в рамките на международния проект „Европейският Левиафан: Наследството на следвоенната медицина и „общото благо“. Събитието се провежда в Института за етнология и фолклористика с етнографски музей – БАН.

Зина СОКОЛОВА

Музиката ми е хоби. „Така лаконично Емил Антонов обяснява разнородните си занимания. Баба му го е научила още от малък, че всеки човек, за да има някакво ниво на култура, трябва да мине през изучаване на музикален инструмент или пък да се занимава с пеене. С това твърдо убеждение малкият Емил е записан да свири на пиано. Ходи на уроци, докато е ученик. После се увлича по други инструменти и по различни видове музика.

След това се поражда интерес и към пеенето. Ходи на уроци и започва да пее в най-различни формации – в църковни хорове и в групи. Запознава се и с професионалисти, завършили Музикалната академия. Така става част от камерния ансамбъл към Българската асоциация по музикотерапия, който изнася по няколко концерта годишно. Диригент на хора е проф. Йосиф Герджиков, който преподава на много места и през ръцете му са минали поколения музиканти.

„Общо взето, наблюдаваме на барокова музика и на музикални произведения от класическия период. Пробваме да адаптираме и фолклор“, казва Емил Антонов. Ансамбълът се казва „Елате, синове на изкуството“ – по името на произведение на бароковия композитор Хенри Пърсел.

Повече от половината от ансамбъла са членове на Асоциацията и се занимават с музикотерапия. Това е

психотерапевтичен подход, който използва музиката целенасочено, за да подпомогне емоционалното, когнитивното и социалното благополучие.

Емил Антонов започва да се обучава преди седем години. В рамките на Асоциацията има Музикотерапевтичен институт (МТИ-С), който съществува от 2013 г. Обучението е в задочна форма, събота и неделя, защото повечето студенти ходят на работа. Идеята на това обучение е да се мине през всички важни въпроси и да се получи основна информация за направленията в психологията, за терапевтичните модалности (терапевтична модалност е всеки специфичен подход в психотерапията, използван за лечение на психични проблеми; тя определя начина, по който терапевтът разбира пациента и работи с него – б. р.). Накрая студентите държат изпит и получават диплома. Успешно завършилите имат право да практикуват.

Водени от обучен терапевт, клиентите могат да слушат музика, да импровизират, да пеят, да пишат песни или да обсъждат текстове на песни, за да изследват чувствата и преживяванията си. Използва се при хора от всички възрасти за справяне с проблеми като тревожност, депресия, травма, нарушения в

развитието и неврологични състояния.

„Всичко това е под шапката на Европейската конфедерация по музикотерапия (ЕМТС). В момента тя обединява 34 държави в Европа, в които официално съществува музикотерапия“, обяснява Емил Антонов.

След това вече всеки сам преценява как да продължи напред. По думите му проблемът в България е, че професията музикотерапевт не е разпозната като професия, за разлика от други държави.

Още при самото обучение тези, които са в Музикотерапевтичния институт, могат да избират дали да специализират като музикални психотерапевти, или като клинични музикотерапевти“, казва той.

В клиничното направление обикновено се работи в болнични заведения. Някои колеги на Емил Антонов са избрали да работят само това, и са по-тясно специализирани. Другото направление е по-натоварено. А за тези, които са избрали и двете специализации, изпитът е двоен като обем.

В рамките на обучителния цикъл от лекции на Института се канят гост лектори от всички терапевтични направления. Досега са проведени шест конференции, последните пет от които са с международно участие.

Миналата година е отбелязана 30-годишнината на Асоциацията с VI национална конференция. През 2022 г. заради пандемията от ковид конференцията е онлайн. Всички други са били присъствени. Тогава обикновено идват хора от близките държави, но Германия е с много сериозно присъствие, защото там това направление е развито в голяма степен.

Една от държавите в Европа, където се заражда музикотерапията, е Великобритания, другата е Франция. С много силна музикотерапия са Австрия и Германия, където тя се изучава в университет. В САЩ има всякакви колежи и академии – частни и държавни, които предлагат тази специалност. В Университета във Виена има такава основна специалност с много високи изисквания и хората, които я завършват, са с много висок статус.

Снимка: Личен архив

„Имаше българка, която учеше във Виена магистратура, мисля, че успя да защити и докторска степен. Тук, в София, беше лектор на наши семинари. Тя е концентрирана основно в клиничното направление и е много високо оценена“, казва Антонов.

Във Виенския университет от нея искат да владее поне пет инструмента, защото от цял свят хора, които идват да изучават музикотерапия, се състезават и избират само най-добрите. А най-добрите са тези, които владеят и повече инструменти – такава е изискването. И по-скоро се залага на това човек да е музикант, а на терапевтичната част той ще бъде обучен.

„Самата идея за музикотерапия е много популярна в Западна Европа,

където през десетилетията има натрупване на всякакви специалисти, които реално са много търсени. Там се говори за развитие на този тип терапевтична модалност още от края на Втората световна война“, обяснява Антонов.

В началото музикотерапевтите започват да работят първо в болниците, където са лекували войници, участвали във Втората световна война. В САЩ след Корейската и Виетнамската войни има бум на музикотерапията. Тя се изучава в университети, има голяма членска маса на тези организации. В България броят на тези специалисти е малък, като те са концентрирани основно в София, а след това в Пловдив, Варна и Бургас.

В своята лекция в Института по етнология Емил Антонов проследява историята и развитието на музикотерапията.

„Ако хвърлим по-далечен поглед към историята, можем да забележим лечение с помощта на музиката още в древния свят. През вековете това е съпътствало културите непрекъснато. По-скоро, ако има някаква разлика с днешно време, тя е в погледа върху религиозното“, казва Емил Антонов.

лечения с музика са били свързани с религиозност. Както и с някакъв култ. По думите му вероятно малцина знаят, че в Османската империя, в Одрин от XVI до XVIII век е имало болнично заведение за лекуване с музика с помощта на различни инструменти. Благодарение на техните музикални форми, наречени маками, които още съществуват в тази музика от Близкия изток, целенасочено са лекували различни заболявания. Подход е съществувал, но под шапката на исляма.

„Разликата с това, което се случва не само в Европа, а и в САЩ след Първата и след Втората световна война, е, че вече на религията не се гледа като на нещо, което непременно трябва да се свързва с такъв вид терапия“, подчертава Антонов.

Това е съпътствано с развитието на психологията като наука. И подходът е изцяло научен. Паралелно има институти за всякакви изследвания на звука и на музиката. И се върви в една научна посока, която се преплита с медицината.

Според събеседника ми е важно да се подчертае, че музикотерапията е съпътстваща терапия. И не е универсално средство, което лекува всичко. Музикотерапията е препоръчителна като съпътстваща други лечения.

„Със сигурност, ако колеги работят с човек, който се лекува в някаква болница – може да е психично заболяване, може да не е, но те са във връзка с лекуващия лекар“, казва той.

Трябва да има информация какви лекарства приема този пациент. Каква е историята на заболяването му. Как изследванията варират във времето.

Дори човек да не се нуждае от медикаментозна терапия, музиката е нещо, което въздейства много добре на психиката, когато се насочи правилно. И все повече изследвания доказват това.

Антонов коментира още, че когато дойде клиент, той трябва да каже какъв проблем има. И с него се уточнява как ще се реши този проблем. Така експертите му помагат да извърви разстоянието от точка А до точка Б – там, където иска да стигне. Не го водят за ръка, а го придружават в неговия път. Това е много съществен елемент в терапията, защото, за да помогнеш на човек да оздравее, да се почувства по-добре, е нужно и той самият да бъде активен.

„Един от най-важните въпроси в България е разпознаването на професията музикотерапевт. Преди години например арттерапевт е разпозната като професия. Музикотерапията не е толкова популярна, но в Музикалната академия в София, както и в тази в Пловдив преди години е имало такава магистратура“, казва Емил Антонов.

Проблемът у нас е, че когато някой си напише на табелка „психотерапевт“, всъщност няма никакъв контрол дали този човек има съответните познания, или не. В България терапията все още не е достигнала достатъчно популярно ниво в сравнение със Западна Европа.

Инструментите за музикотерапия са специализирани и са различни от останалите. В самата терапия не се акцентира върху това да се слуша музика. Инструментите, които се използват и от клиента, и от терапевта в различни комбинации, са специфични. Те са произведени специално за това. Те са помалки и са удобни за импровизация. Лесни са за употреба и много подходящи за издаване на звук. Особено ако се работи с деца. Инструментите са лесни за хващане, не много тежки, така че детето да може да се заиграе.

Отборът на Математическата гимназия „Гео Милев“ в Плевен стига до титлата във финалната надпревара по шахмат в групата XI – XII клас в Ученическите игри 2026. Шампионският състав – Теодор Цветанов (XI^В), Александър Георгиев (XI^В) Кирил Гаргов (XI^В), Александър Нанков (VIII^А) и Катерина Бояджиева (VIII^Г) с ръководител Георги Порожанов, печели 8 срещи и една завършва наравно, като събира 28,5 от 36 възможни точки. Всички са състезатели на СКШ „Спартак Плевен XXI“.

Турнирът се провежда в Кранево в края на април по системата „всеки срещу всеки“, като отборите са съставени от трима юноши и една девойка с право на една резерва.

Втори в надпреварата завършва тимът на Софийската математическа гимназия „Паисий Хилендарски“, а бронзовите отличия печели тимът на Средно училище по хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“ във Варна.

В индивидуалната надпревара при девойките победител е Габриела Зангарова (МГ „Акад. Кирил Попов“, Пловдив), а призовата тройка допълват Катерина Бояджиева (МГ – Плевен) и Мила Бъклова (СМГ). При юношите шампион е Ивайло Вичев (ППМГ – Стара Загора) с подгласници Момчил Желев (ПМГ – Ямбол) и Константин Георгиев (ПГИ – Перник).

Финалите на лекоатлетическата надпревара традиционно се провеждат в Сливен. В тях отборен шампион при девойките е тимът на ППМГ „Добри Чинтулов“ – Сливен. Сред призьорите се нареждат още съставите на ППМГ „Акад. Никола Обрешков“ – Разград, и на ПМГ „Проф. Емануил Иванов“ – Кюстендил. При юношите първенци са състезателите на Първа езикова гимназия – Варна, следвани от отборите на АЕГ „Гео Милев“ – Русе, и МГ „Гео Милев“ – Плевен.

Състезателките на ППМГ „Гео Милев“ – Стара Загора, вдигат купата в баскетбола при девойките на финалите в Гоце Делчев, събрали десетте най-добри училищни отбора в страната. Вицешампион е отборът на Националната търговско-банкова гимназия – София, а третото място печели Неврокопската ПГ „Димитър Талев“ – Гоце Делчев. Най-добър реализатор с 94 точки е Катерина Мачева (НПГ – Гоце Делчев).

При юношите титлата печели съставът на столичната 9. ФЕГ „Алфонс дьо Ламартин“. На почетната стълбичка се качват и тимове на ППМГ „Гео Милев“ – Стара Загора, и на ППМГ „Екзарх Антим I“ – Видин. Най-добър реализатор със 143 точки е Виктор Венев от състава на видинчани.

Отборът на столичното 81. СУ „Виктор Юго“ спечели златните медали във футболния турнир, след като във финала на турнира в Разград надиграва състава на ПГ по строителство, архитектура и геодезия „Васил Левски“ – Благоевград. Третото място в надпреварата, проведена на спортната база на ПФК „Лудогорец 1945“, поделят тимове на ППМГ „Акад. Никола Обрешков“ – Разград, и СУ „Христо Ботев“ – Русе. Голмайстор на турнира става Борислав Георгиев от 81. СУ.

Републикански ученически шампион във волейбола при девойките на турнира в Етрополе става съставът на Първа езикова гимназия – Варна, с ръководител Диана Филипова. Втори е тимът на 91. НЕГ – София, а третото място печели отборът на ПГИУ „Елиас Канети“ – Русе. Най-полезен играч е Мартина Димитрова от тима на шампионките.

Волейболистите от СУ „Братя Петър и Иван Каназирев“ – Разлог, печелят финалите при юношите на турнира във Варна. Водени от Светослав Василев, те триумфират с купата за трета поредна година. Със сребърните отличия остава тимът на СУ „Цар Симеон Велики“ – Пловдив, а бронзът е за състезателите от столичната 9. ФЕГ „Алфонс дьо Ламартин“. За най-полезен играч е определен Димитър Копанаров от СУ „Братя Петър и Иван Каназирев“ – Разлог.

Девойките на СУ „Св.св. Кирил и Методий“ в Сливница стигат до златните отличия в хандбала след четири поредни

победи, а Румина-Йоана Руменова става и голмайстор на турнира с 45 попадения. Второто място заема съставът на ПГССК „Христо Ботев“ – Свиленград, а третото е за СУ „Йордан Йовков“ – Бургас.

Със златните медали в хандбала при юношите тази година след 35-годишна пауза се окичват гимназистите от Средно училище „Христо Ботев“ в Кубрат. Под ръководството на преподавателя Илиян Илиев на финалите в Хасково те печелят всичките си мачове. А в спора за титлата надиграват драматично с 45:43 гола състава на ПГСАГ „Васил Левски“ – Благоевград. С бронзовите медали си тръгват гимназистите от НЕГ „Гьоге“ – Бургас. Александър Янев от Благоевградската ПГСАГ „Васил Левски“ е топреализатор на турнира.

Отборът на Английската езикова гимназия „Гео Милев“ в Русе печели финалите и при девойките, и при юношите в бадминтона. Дамският отбор печели с 4:1 в спора за титлата срещу представителките на

ППМГ „Гео Милев“ – Стара Загора. Третото място на турнира в Хасково заслужават състезателките на 3. ПМГ „Акад. Методий Попов“ – Варна.

При юношите русенци надиграват отново с 4:1 във финалния мач, а техен съперник е съставът на ПГДС „Цар Иван Асен II“ – Хасково. Бронзовите отличия са за ПМГ „Константин Величков“ – Пазарджик.

В индивидуалното класиране шампион при девойките е Александра Стратиева (3. ПМГ „Акад. Методий Попов“, Варна). Нейни подгласници са Силвена Георгиева (АЕГ – Русе) и Мария Ангелова (Национална Априловска гимназия, Габрово). При юношите още една титла за русенската Английска езикова гимназия донася Калоян Великов. След него се нареждат Йордан Йорданов (ПГ по дизайн „Елисавета Вазова“, София) и Николай Колев (ПГДС „Цар Иван Асен II“, Хасково).

В тениса на маса с успешни финали може да се похвали Профилираната гим-

назия „Христо Ботев“ в Попово. Нейният дамски отбор – Бурчин Билял (IX^В клас), Габриела Найденова и Веда Нязиева (XI^В клас) отново е шампион, а Веда и Бурчин печелят златото и среброто в индивидуалната надпревара.

На състезанието в Свищов отборните сребърни медали печелят състезателките на ЕГ „Акад. Людмил Стоянов“ – Благоевград, а бронзът е за тима на ПГТ „Иван Вазов“ – Несебър. Третото място при девойките в индивидуалния шампионат заема Елена Григорова (2. АЕГ „Томас Джеферсън“, София).

При юношите отборен шампион е тимът на СУ „Никола Вапцаров“ в Момчилград. След него се нареждат съставите на СУ „Васил Левски“ – Роман, и на ПМГ „Константин Величков“ – Пазарджик. Индивидуалната титла печели Никола Демерджиев от ПМГ – Пазарджик, с подгласници Сердар Мехмед и Джанер Юсеин от момчилградското СУ „Никола Вапцаров“. **АЗБУКИ**

Снимка СУ „Братя Петър и Иван Каназирев“ – Разлог

Волейболистите от СУ „Братя Петър и Иван Каназирев“ – Разлог, триумфират с купата за трета поредна година

Математици са най-добрите в шаха

Излъчиха шампионите в групата XI – XII клас в Ученическите игри 2026

Снимка МГ „Гео Милев“ – Плевен

Шахматните шампиони от Математическата гимназия „Гео Милев“ в Плевен печелят 8 срещи и една завършва наравно, като събират 28,5 от 36 възможни точки

Повече от 1200 участници се включват тази година в разнообразните напревари, посветени на насъщния и българските традиции, в рамките на XXVII национален ученически празник „За хляба наш...“, проведен в края на април в Благоевград. Проявата е посветена на Деня на Земята (22 април) и се организира от ЦПЛР – Център за личностно и творческо развитие на децата на Благоевград, местната община и Регионалното управление на образованието, МОН и Националния дворец на децата. Традиционно празникът е част и от Националния календар на МОН за изяви по интереси.

Дневното събитие е открито с освещаване на хляба от Негово Високопреосвещенство Неврокопския митрополит Серафим и свещеници от храма „Въведение Богородично“. Поздрав към участниците отправя и кметът на община Благоевград Методи Байкушев, който награждава победителите в конкурса „Научна разработка“. Проведени са и изложби и базар на хлебни изделия и ученически творби.

В конкурса „Научна разработка“ приз за най-добър проект и специалната награда на Югозападния университет в групата за ученици от VIII – XII клас от професионални и профилирани училища получава Емилия Мирославова (XI клас, ПГ по облекло „Елисавета Багряна“, Бяла Слатина). Второ място печели Никола Костадинов (X клас, ПЗГ „Добруджа“, Силистра), а на трето е класирана разработката на Мария Иванова (XI клас, ПЗГ „Стефан Цанов“, Кнежа).

В същата възрастова група при възпитаниците на средни и обединени училища и извънучилищни институции първо място и приз на ЮЗУ печели Симеон Симеонов (XI клас, СУ „Алеко Константинов“, Луковит). След него се нареждат Мартин Чернев (XI клас, Младежки център – Хасково) и Даниела Димитрова (XI клас, СУ „Св.св. Кирил и Методий“, с. Синдел).

В конкурса за есе на тема „Най-вкусният хляб е споделяният“ за ученици от VIII до XII клас победител е Катерина Лазарова (VIII кл., СУ „Никола Вапцаров“, Хаджидимово). Втори и трети са Георги Лазаров (VIII кл., СУ „Никола Вапцаров“, Хаджидимово) и Рая Кандурова (X кл., ПГ „Васил Димитров“, Мадан). Приз на застрахователно дружество „Булстрад Виена Иншуранс Груп“ е присъден на Галисима Илиева (IX кл., ПГИ „Иван Илиев“, Благоевград).

В конкурса за есе на английски език на същата тема печели Янко Петров (XII кл., ПГ „Проф. д-р Асен Златаров“, Димитровград), следван от Белослава Петева (X кл., ЧПГТП „Райко Цончев“, Добрич) и Пламен Петров (X кл., Национална ПГ по ветеринарна медицина „Проф. д-р Димитър Димов“, Ловеч).

В конкурса за разказ на тема „Приключението на едно житно зрънце“ в групата V – VII клас първа е Ангелина Илиева (VI кл., ОБУ „Д-р Петър Берон“, Ямбол) пред Огняна Илиева (VII кл., СУ „Козма Тричков“, Враца) и Леана Цури (VI кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ, Благоевград).

В конкурса за стихотворение и/или гатанка в стихотворна форма на тема „Вълшебната питка“ в групата I – IV клас призори стават Берин Ешрефова (II кл., 2. СУ „Проф. Никола Маринов“, Търговище), Рая Йотова (I кл., СУ „Алеко Константинов“, Луковит) и Деяна Иванова (IV кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ).

В конкурса „Рисунок“ в групата I – VII клас на първите три места са класирани Красимира Гушкова (III кл., ОУ „Иван Вазов“, Смолян), Дея Колева (VII кл., ОДК – Ихтиман) и Есила Фикри (III кл., ОДК – Кърджали). С приз на ЮЗУ са удостоени Анифие Исмаилова (V кл., СУ „Христо Ботев“, Лозница), Гургана Димитрова (III кл., ОУ „Иван Вазов“, Смолян), Мелани Овесян (IV кл., ОДК – Търговище) и Исус Димитров (V кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ). Награда от Синдикалния регионален съюз и Регионалния синдикат „Образование“ получава Яна Лучкова (II кл., ОУ „Христо Ботев“, Благоевград). Приз на Регионалния синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“ е присъден на Даниела Маврекса – старши учител

За хляба наш...

Едноименният празник отново събира творби и драматизации, посветени на насъщния

Снимка smofun.bg

Мария Георгиева, Карина Стоилова и Николай Пънев от I^в клас на СУ „Отец Паисий“, Смолян, печелят първо място в раздел „Драматизация“ със своя „Хляб за буквите дар за знанието“. Техни ръководители са Деяна Родопска и Даниела Маринова

По време на XXVII национален ученически празник „За хляба наш...“ са проведени и изложби и базар на хлебни изделия и ученически творби

в 11. ОУ „Христо Ботев“, Благоевград.

В групата VIII – XII клас трите най-добри рисунки са дело на Златко Томов (XII кл., ПГ по туризъм „Коста Петров“, с. Борован), Михаела Колева (XI кл., СУ „Св. Климент Охридски“, Ямбол) и Ния Николаева (IX кл., 2. СУ, Търговище). ЮЗУ отличава Даная Пеева (X кл., СУ „Проф. д-р Асен Златаров“, Първомай), Ани Младенова (IX кл., СУ „Христо Смирненски“, Стара Загора) и Ива Йорданова (VIII кл., ОДК – Кюстендил).

В конкурса „Приложно изкуство“ (керамика, декоративни пана, дърворезба, стъклопис и др.) в групата I – VII клас печели Калина Кожухарова (III кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ). Нейни подгласници са Жени Мечкарлова (IV кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ) и Елизабет Чанева (V кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ). Приз на ЮЗУ получават Ема Пендева (III кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ), Иванела Карагеоргиева (IV кл., ОДК, Балчик), Виктория Чанева (VI кл., МЦ, Хасково) и Михаила Янева (III кл., ЦПЛР – ЦЛТРДБ). Награда от Синдикалния регионален съюз и Регионалния синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“ получава Царимира Георгиева – старши учител в школа „Арт палитра“ към ЦЛТРДБ, Благоевград.

В групата VIII – XII клас призори са Мария Терзийска (VIII кл., ЦЛТРДБ), Ивон Данчев (IX кл., СУ „Алеко Константинов“, Луковит) и Ивелин Томов (VIII кл., ПГ „Тодор Пеев“,

Етрополе). ЮЗУ отличава Ива-Мария Митева (IX кл., МЦ, Хасково), Никол Янева (XII кл. МЦ, Хасково), Марияна Елмазова (IX кл., ЦЛТРДБ) и Айше Ахмед (XII кл., ЦСОП, Д-р Петър Берон“, Кърджали).

В конкурса „Дигитална рисунка“ в групата II – VII клас първото място е за Арда Нурхан (II кл., СУ „Васил Левски“, Главиница), а след него се нареждат Ники Петров (VI кл., ЦЛТРДБ) и Ивиан Тодорова (IV кл. СУ „Алеко Константинов“, Луковит).

В групата VIII – XII клас първите три места са за Николая Белчева (XI кл., ПГМСС „Пейо Яворов“, Гоце Делчев), Велизар Емилов (XI кл., СУ „Алеко Константинов“, Луковит) и Пенка Бонева (X кл., ПГИТ „Рачо Стоянов“, Дряново).

В конкурса „Рецептите на баба“ победител е Анита Андреева (X кл., ЦПЛР – ЦУТНТ, Разград). Втора е Кристина Пашева (V кл., 1. ОУ „Св. Климент Охридски“, Пазарджик), а трета – Рая Димова (I кл., ОУ „Любен Каравелов“, Бургас).

В конкурса „Сценично представяне на ритуали, драматизации, песни и танци, свързани с хляба“ в раздел „Драматизации, обреди и ритуали“ печелят Мария Георгиева, Карина Стоилова и Николай Пънев от СУ „Отец Паисий“, Смолян. Второто място е за театрална група „Жар птица“ при 2. ОУ „Димитър Благоев“, Благоевград. На трето място е класирана

група от ученици от VIII до XI клас от ПГМСС „Пейо К. Яворов“ в Гоце Делчев.

Награда от Синдиката на българските учители е присъдена на Маринела Табакова – старши учител в ПГО „Елисавета Багряна“, Бяла Слатина, Даниела Богданова – старши учител в ЦБТРДБ – Благоевград, и Надя Зехирева – ръководител „Карьерно ориентиране“ в ЦБТРДБ – Благоевград.

В раздел „Танци“ първото място печели Балетна школа „Кроазе“ при ЦЛТРДБ – Благоевград. Второто и третото място са за ФТА „Пиринче“ и ДЮФА „Пиринска китка“ при благоевградския Център за подкрепа на личностното развитие.

В раздел „Песни“ първите три места отново са за представители на ЦПЛР – ЦЛТРДБ, Благоевград – ФГ „Бисери“, ФГ „Веселина“ и хор и оркестър към ДЮФА „Пиринска китка“.

В раздел „Мода и дизайн“ първото място е за ревиото „Насъщен“, дело на представители на СУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Синдел. Второто място с ревиото „За житото, хляба и още нещо“ печелят ученици от ПГ „Димитраки Хаджитошин“, Враца, а трети с ревиото „Нишка от хляба“ е екипът на ОБУ „Св. Климент Охридски“, с. Тишевица, обл. Враца.

Награда от Синдикалния регионален съюз и Регионалния синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“ получава инж. Ирина Илиева от ОБУ „Св. Климент Охридски“, с. Тишевица.

В конкурса „Макети“ в групата I – IV клас призори са Айда Емин (СУ „Йордан Йовков“, Кърджали), Борислав Бориславов (СУ „Алеко Константинов“, Луковит) и клуб „Лего приключения“ от Кресна.

В групата V – VII клас на първите три места са класирани Ангел Иванов, Виктор Карабелов и Божидар Иванов (школа „Техническо конструиране и моделиране“, ЦЛТРДБ), Елизабет Чанева (ЦЛТРДБ) и Сребра Николова, Атанас Юлианов и Ивайла Георгиева (VII кл., ОУ „Св.св. Кирил и Методи“, Ловеч).

В конкурса „Макети“ в групата VIII – XII клас печели група от Благоевградската ПГ „Ичко Бойчев“. След нея се нареждат Валери Чанев (школа „Техническо конструиране и моделиране“, ЦПЛР – ЦЛТРДБ) и Владислав Топшев (ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Ботевград).

Присъдени са и поощрения в различните конкурси и възрастови групи. Специални награди връчват и спомоществатели на Конкурса. **АЗБУКИ**

Снимка ЦПЛР – ЦЛТРДБ

География за малки и големи

От стр. 7

Навсякъде има кътове за четене, читателски картони и дори „метър на приказките“, който показва коя история е подходяща според ръста на детето. А в „Къщата на приказките“ героите оживяват чрез ръчно изработени кукли, ушити от учителите и помощник-възпитателите. Марчела Петрова ни ги показва – и повярвайте, те наистина изглеждат като истински.

Следващата спирка от обиколката ни отвежда в една от най-впечатляващите части на градината – кабинет, който съчетава STEM център и сензорна стая. Помещението е разделено на две зони. В едната децата се успокояват, релаксират и изследват света чрез сетивата си. Светлинни ефекти, прожекции на космически картини, LED осветление, „сух басейн“ с цветни топки, сензорни пътеки и меки модули превръщат пространството в защитена и спокойна среда.

„Тук децата могат да овладеят емоциите си, да се отпуснат и да се почувстват сигурни“, обяснява директорката.

В другата част на помещението вече започват науката, технологиите и инженерството. Там децата рисуват върху светеща акумулаторна дъска, експериментират, създават и работят по STEM проекти, с работи и леко обучение.

„Съчетанието между STEM и сензорна среда не е често срещано, но при нас двете пространства се допълват изключително естествено“, подчертава Петрова.

Всички пространства са изградени с идеята за интерактивност и учене чрез преживяване. Има зона за безопасно движение в сградата и на двора, кабинети на психолог, логопед и ресурсен учител.

В „Иглика“ специално място има и за децата със специални образователни потребности. Градината работи в партньорство с фондация „Карин дом“ по проекта „Място за всяко дете“.

А докато си тръгваме от ДГ №23 „Иглика“, в коридора отново звучи музика.

И оставаме с впечатлението, че най-ценното тук не са модерните технологии, проектите или красивата база, а усещането, че всяко дете е видно, чуто и вдъхновено да открива света със собствените си очи.

И най-важното – всяко дете получава криле, за да мечтае и да развива себе си.

Слова за любов и свобода

Девят са отличените в литературния конкурс „Любовта и свободата 2026“, който тази година за първи път е част от Националния календар на МОН за изяви по интереси. Организатор е Националната професионална техническа гимназия „Шандор Петьофи“ – Разград, с директор инж. Биана Тодорова.

Конкурсът е посветен на патрона на гимназията – националният унгарски поет и революционер Шандор Петьофи (Александър Петрович, 1823 – 1849), който участва в Унгарската революция от 1848 г. и е сред символите на стремежа на унгарците към свобода и национална независимост. В него с авторски стихове, кратък разказ или есе могат да се включат ученици от VIII клас до XII клас, като няма ограничения на темата или на вида на поетичната творба.

Изпратените за тазгодишното издание на Конкурса творби са оценени от комисия с председател Валентина Ласкаева и членове Янка Матеева и Марияна Пенева. Победителите са обявени на патронния празник на НПТГ „Шандор Петьофи“ – Разград, в края на април. Техните награди са осигурени от гимназията организатор на Конкурса и от спонсори.

Първа награда за разказа „Книжарницата на забравените писма“ е присъдена на Марти Кокунев (X клас, СУ „Отец Паисий“, Мадан). Втора награда с разказа „Мечтата на лисичката“ печели Петър Жеков (XI клас, НУМСИ „Христина Морфо-

Шандор Петьофи

Снимка НПТГ „Шандор Петьофи“ – Разград

ва“, Литературен клуб към ЦПЛР – Стара Загора). Третото отличие е за Мартин Иванов (XI клас, ПГИ „Г. С. Раковски“, Ямбол) за разказа „7 дни тишина“.

Поощрителна награда за поемата „Диалог от вечността“ е присъдена на Валентина Сербезова (XI клас, СУ „Максим Горки“, Стара Загора).

Още петима участници са отличени с грамота за високи художествени постижения – Джерен Йетим (IX клас, ПГЧЕ „Васил Левски“, Бургас), Данина Димитрова (X клас, ЧПГТП „Райко Цончев“, Добрич), Венелина Димитрова (X клас, СУ „Ангел Каралийчев“, Стражица), Теодора Йорданова (XI клас, ПГ по туризъм „Проф. д-р Асен Златаров“, Кърджали) и Иван Цветанов (XI клас, НПГВМ „Проф. д-р Димитър Димов“, Ловеч). **АЗБУКИ**

ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ

Тодор КАПИТАНОВ

Съвременното трудово законодателство все по-ясно отчита необходимостта работещите хора да могат да съчетават професионалните си ангажименти със задълженията към своето семейство. Именно в тази насока Кодексът на труда урежда правото на определени категории работници и служители да поискат промени в трудовото си правоотношение, които да улеснят баланса между работа и личен живот.

Правото на работещите за съвместяване на трудовите и семейните задължения

Съгласно чл. 167б от Кодекса на труда работник или служител, който е родител или осиновител на дете до 12-годишна възраст, има право писмено да предложи на работодателя за определен период да бъдат направени промени в трудовото правоотношение. Тези промени могат да се отнасят до продължителността и разпределението на работното време, преминаване към работа от разстояние, както и до други изменения, които биха улеснили съвместяването на трудовите и семейните задължения.

Същото право е предоставено и на работник или служител, който полага грижи за родител, дете, съпруг, брат, сестра, родител на другия съпруг, както и за други роднини по права линия, когато грижата е необходима поради сериозни медицински причини. Така законът признава не само родителските ангажименти, но и отговорността към близки хора в уязвимо здравословно състояние.

Важно е да се отбележи, че исканото изменение не настъпва автоматично. Законът предвижда, че това става по взаимно писмено съгласие между страните, и то само когато съществува такава възможност в предприятието. Това означава, че работодателят следва да прецени конкретните условия на работа, организацията на дейността и възможността исканата промяна да бъде реализирана.

Когато такава съгласие бъде постигнато, промяната има временен характер, а работникът или служителът разполага и с правото преди изтичане на уговорения срок да поиска връщане към предишните условия на труд, действали непосредствено преди изменението.

Законодателят е предвидил и гаранции за случаите, в които работодателят не приеме

предложението. Ако бъде отказано изменение на трудовото правоотношение, работодателят е длъжен в 14-дневен срок да предостави на работника или служителя мотивиран писмен отговор. Това изискване има важно практическо значение, тъй като осигурява прозрачност и защита срещу немотивирани откази.

Правото да се иска подобно изменение, не може да бъде упражнено незабавно във всички случаи. Когато работникът или служителът постъпва за първи път на работа в предприятието, той може да се ползва от това право, след като придобие най-малко 4 месеца трудов стаж в същото предприятие.

Особено важно е и обстоятелството, че работникът или служителът и работодателят могат да постигнат съгласие за изменение на трудовото правоотношение и по време на ползването на отпуските по чл. 163 – 167а от Кодекса на труда. Това включва хипотези, свързани с бременност, раждане, осиновяване, отглеждане на дете и други законоустановени отпуски, свързани със семейните задължения.

Разпоредбата в Кодекса на труда за съвместяване на трудовите и семейните задължения е израз на стремежа към по-гъвкава и социално чувствителна организация на труда. Тя дава възможност на работещите не само да изпълняват трудовите си функции, но и да посрещат отговорно семейните си ангажименти, без да се налага да избират между двете. В този смисъл законът създава по-добри предпоставки за реален баланс между професионалния и личния живот.

Справка:
чл. 167б от Кодекса на труда.

Министерство
на образованието и науката
Национално издателство за
образование и наука „Аз-буки“

Директор:
ЕМИЛ СПАХИЙСКИ
Заместник-директори:
СТОЯН СТОЯНОВ
ВЕНЦИСЛАВ ГЕНКОВ
1113 София
„Цариградско шосе“ 125, бл. 5
За цялата страна:
0700 18466
izdatelstvo.mon@azbuki.bg
azbuki@mon.bg
<https://www.azbuki.bg>

Аз-буки

Банкова сметка:
„Обединена българска банка“ АД
IBAN: BG38UBBS81553139075716
BIC: UBBSBGFS

Национален седмичник
за образование и наука

АЗ-БУКИ

ISSN 0861-3990

Редактори:

д-р Зина Соколова
z.sokolova@azbuki.bg

д-р Диляна Кочева
d.kочева@azbuki.bg

Стефа Маринова
s.marinova@azbuki.bg

Боряна Трайчева
b.traycheva@azbuki.bg

Дарена Михайлова
d.mihailova@azbuki.bg

Графичен дизайн:

Иво Христов
i.hristov@azbuki.bg

Петър Владов
p.vladov@azbuki.bg

Стилист-коректор:

Анелия Врачева
a.vracheva@azbuki.bg

Фоторепортер:

Олег Попов

Реклама и

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ:

izdatelstvo.mon@azbuki.bg

Кореспонденти в страната:

Белене – Ралица Господинова
088 7418349

Бургас – Дана Митева
0898361338

Варна – Розалина Димитрова
088 339920

Велико Търново – Здравка Маслянкова

088 6653255

Видин – Борислава Борисова
vidinstar@gmail.com

Ловеч – Жанина Илиева
087 7209597

Пловдив – Деляна Лукова
088 7271712

Смолян – Ангел Добриков
088 9703271

Кюстендил – Северина Димитрова
089 5789515

ДЕЖУРЕН РЕДАКТОР:

Стоян Стоянов

Предпечатна подготовка:

НИОН „Аз-буки“

Печатница: „Алианс Принт“ ЕООД

ж.к. „Дружба“ 1, ул. „Илия Бешков“ 3А

Неподписаните снимки в броя са от архива

на в. „Аз-буки“ и глобалната мрежа

Материали не се връщат

Авторските права на публикуваните

текстове и илюстрации са

собственост на вестника

НИОН „Аз-буки“ издава

научните списания:

„Български език и литература“

„Чуждоезиково обучение“

„Математика и информатика“

„Педагогика“

„Професионално образование“

„Философия“

„Стратегии на образователната

и научната политика“

„История“

„Обучение по природни науки

и върхови технологии“

РОМАН ОТ ДАНИЕЛ СТИМЛ МАТЕРИАЛ ОТПЕЧАТАН ВЪВ ВЕСТНИК	ЖЕНСКИ ПЕВЧЕСКИ ГЛАС ШИРОКАТА ЧАСТ НА ХИЛКА	ПОСТОЯННА ВЕЛИЧИНА (МАТ.) ИМУЩЕСТВО	РАЗРЕДЕНА КИСЕЛИНА ТРОПИЧЕСКИ ПЛОД	САТАНА ПРИТОК НА ВОЛГА	КОМЕДИЯ ОТ Н. В. ТОГОЛ ПИКТОГРАМА ИЗРАЗ, ЧОВЕШКА ЕМОЦИЯ БОЖЕСТВО В ХАНААНСКАТА МИТОЛОГИЯ	ТЕЧНА ПОДПРАВКА КЪМ ЯСТИЕ	АДМИНИСТРАТИВНА ЕДИНИЦА В ТУРЦИЯ ГРАД В ТАЙЛАНД	ВОЕНЕН НАЧАЛНИК ИГРИЩЕ ЗА ТЕНИС	РЕКА В ИТАЛИЯ
БАЛЕТНА СЪПКА КОНТРОЛЕН ОРГАН ПО ТРАНСПОРТА	ФРЕНСКИ ИСТОРИК (1849-1928) ПЛОДОВ СОК	ВАРАК ФРЕНСКИ ПОЕТ "ФЕДРА" (1639-1699)	АМЕРИКАНСКИ ПИСАТЕЛ (1835-1910) ВИД ПОЛИЦА	ГЕРОИНЯ ОТ ОСТРОВЪТ НА ПИНГВИНИТЕ ОВАЛНИ МИНЕРАЛНИ ОБРАЗУВАНИЯ	НЕСЪЗНАТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ НА МУСКУЛИТЕ	ОПЕРА ОТ РИХАРД ЩРАУС МУЗИКАЛЕН ИНСТРУМЕНТ	ЗЪРНО-ЧИСТАЧКА ПИСАТЕЛ ОТ САЩ (1871-1900)	ВУЛКАН НА О. СИЦИЛИЯ ИЗОЛИРАНА ЧАСТ ОТ КОРАБ	ГОРНА ЧАСТ НА ТЕРЦИЕРА (ГЕОЛ.) РУСКИ КОСМОНАВТ "ВОСХОД"
ГРАД В МАЛИ РОМАН ОТ ДОСТОЕВСКИ	НАСЕЛЕНА МЯСТО БЪЛГАРСКИ БОЛЯРИН ОТ XI ВЕК	ЧАСТ ОТ ТЯЛОТО ГЕРОЙ НА ДЖ. КЛАВЕЛ ОТ "ЦАР ПЛЪХ"	МАРКА ШВЕЙЦАРСКИ ЧАСОВНИЦИ ВИД ПАНТАЛОН ОТ ТРИКО	ГРАД НА О. СИЦИЛИЯ СИМФОНИЧНА ПОЕМА ОТ М. БАЛАКИРЕВ	ПЪЛНО ЗАВЪРТАНЕ НА КОЛЕЛО РОМАН ОТ МАРИО ПУЗО	ПЛАВАЩ ЛЕДЕН БЛОК ДВОРЕЦ НА ПРАБЪЛГАРСКИ ХАН	ИТАЛ. АКТЬОР "САЛАМАНДЪР" НАИ-ВИСОКИЯТ ВЪРХ НА ОСОГОВО	СТИХОТВОРЕНИЕ ОТ ИВАН ВАЗОВ КАМЪК ЗА ТОЧЕНЕ НА СЕЧИВА	
НАСЕКОМО УХОЛАЗКА СОРТ ЧЕРЕШИ	МЕТАЛНА ЖИЦА ПРОЛЕТНО ЦВЕТЕ	ФРЕНСКИ ПИСАТЕЛ (1913-1960) ФУТБОЛЕН ТЕРМИН	СИНТЕТИЧЕН МНОГОСЛОЕН ПАРКЕТ РУСКИ ПИСАТЕЛ (1864-1934)	СКРЪБ ПРИ ЗАГУБА НА БЛИЗЪК ГЕРОЙ ОТ "СЕЛО БОРОВО"	ВИД ЗЕЛЕНЧУК БЪЛГАРСКА ПОП-ФOLK ПЕВИЦА	МАРКА ФРЕНСКИ ХЕЛИКОПТЕРИ УЧЕНИЧЕСКА ПАРАЛЕЛКА	ИЗСУШЕНА ТРЕВА ПОВЕСТ ОТ А. КАРАЛИЧЕВ	РЕКА В ЮЖНА ФРАНЦИЯ РОМАН ОТ К. ТЕТМАЙЕР	ОТРИЦАТЕЛЕН ИОН
ПАДИНА КОТЛОВИНА ИЗБУХЛИВО ВЕЩЕСТВО НЕОБХОДИМО ЗА ВЪЗРИВ	ГЕРОИНЯ ОТ "САМОТНИ ХОРА" ГЕРОИНЯ НА А. МОРОА ОТ "КЛИМАТИ"	МОДЕЛ "ФОРД" ДВИГАТЕЛ, КОИТО РАБОТИ С НАФТА	ОПЕРА ОТ ДЖ. ВЕРДИ МАЛКА МАШИНА ЗА ПРОМЕНЛИВ ТОК	ИГЛОЛИСТНО ДЪРВО ГЕРОИНЯ НА ЕМИЛ ЗОЛА	РОМАН ОТ О. БАЛЗАК МЕСЕЦ ОТ ЕВРЕЙСКИЯ КАЛЕНДАР	СЪД ЗА ГРЕБАНЕ НА ВОДА ФРЕНСКИ ПИСАТЕЛ ЖАН КРИСТОФ	МАРКА АВТОМАСЛА ФИЛИПИНСКИ ПРЕЗИДЕНТ (1986-1992)	РЕКА ВЪВ ФРАНЦИЯ	РАЗНОВИДНОСТ НА ХИМ. ЕЛЕМЕНТ
ТРОПИЧЕСКО ВЛАКНОДАЙНО РАСТЕНИЕ ПРИТУРКА, ПРИБАВКА	МЯСТО, ЗАСАДЕНО С ЛОЗИ ОСТРОВЪТ НА ОДИСЕИ	АМЕРИКАНСКИ КОМПОЗИТОР (1898-1937) ГРАД В ИТАЛИЯ	МАРКА МАРГАРИН ПОЕМА ОТ А. ДЪО ВИНИ	РЕКА В ЗАПАДЕН СИБИР ПИСАТЕЛ ОТ САЩ (1920-1992)	ЗАКЛЮЧЕНИЕ В МУЗИКАЛНО ПРОИЗВЕДЕНИЕ УНГАРСКИ ПОЕТ	ГЕОМЕТРИЧНА ФИГУРА ПСЕВДОНИМ НА ДИМНО ДЕБЕЛЯНОВ	СУМА ФРЕНСКА АКТРИСА ОТ И ЕДНА НОЩ	ПРАВООСЛАВЕН СВЕЩЕНИК РОБСТВО	
СРЕДНОВЕК. СТОЛИЦА НА АРМЕНИЯ МОДЕЛ "ФOLK-СВАГЕН"	ЮЖЕН ПЛОД ПРИТУРКА, ПРИБАВКА	МЯСТО, ЗАСАДЕНО С ЛОЗИ ОСТРОВЪТ НА ОДИСЕИ	АМЕРИКАНСКИ КОМПОЗИТОР (1898-1937) ГРАД В ИТАЛИЯ	МАРКА МАРГАРИН ПОЕМА ОТ А. ДЪО ВИНИ	РЕКА В ЗАПАДЕН СИБИР ПИСАТЕЛ ОТ САЩ (1920-1992)	ЗАКЛЮЧЕНИЕ В МУЗИКАЛНО ПРОИЗВЕДЕНИЕ УНГАРСКИ ПОЕТ	ГЕОМЕТРИЧНА ФИГУРА ПСЕВДОНИМ НА ДИМНО ДЕБЕЛЯНОВ	СУМА ФРЕНСКА АКТРИСА ОТ И ЕДНА НОЩ	ПРАВООСЛАВЕН СВЕЩЕНИК РОБСТВО
ГОЛЯМ ОПЕРЕН ТЕАТЪР В МИЛАНО ИСПАНСКИ ФУТБОЛЕН ОТБОР	МАРКА УНИВЕРСАЛНО ЛЕПИЛО ИСПАНСКИ ФУТБОЛЕН ОТБОР	ГОЛЯМ СУХОЗЕМЕН БОЗАЙНИК	РОМАН ОТ КАРЛ МАЙ	БЕГ НА СВЕТЛИНАТА (ГР. ММТ.)					
СИСТЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ТОНОВЕТЕ В МУЗИКАТА	АНГЛИЙСКИ ПИСАТЕЛ - "БАСКЕРВИЛСКОТО КУЧЕ" (1859-1930) КУРОРТНА МЕСТНОСТ В РИЛА	ТЕЛЕФОНЕН ПОВИК	ОПЕРА ОТ П. ЧАЙКОВСКИ	ДРЕВНА МАЛОАЗИАТСКА БОГИНЯ	ПЛАНИНА МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ	ПОСРЕДСТВЕН ПОДРАЖАТЕЛ	СТИХОТВОРЕНИЕ ЗА ВЪЗХВАЛА	ПРАВООСЛАВЕН СВЕЩЕНИК	РОБСТВО
ТЪНКА ПРОЗРАЧНА МАТЕРИЯ ЗЛОБОДНЕВНО-САТИРИЧЕН РАЗКАЗ	ГОЛЯМ СУХОЗЕМЕН БОЗАЙНИК	РОМАН ОТ КАРЛ МАЙ	БЕГ НА СВЕТЛИНАТА (ГР. ММТ.)						

РЕЧНИК: ЕЦ, НАНОН, ОЛИВ, ПИРИ, ТАРАР

ЕВЕЛИНА ТУМБЕВА

Отговори от миналия брой	Водоравно: "Планинарска песен". Ик. Акт. "Слатина". Токата. Амара. Фурма. Колаген. "Антара". Мери. Раса. Анекдот. Храна. Пас. Готовац (Яков). Иро. Ер. Име. ООН. "Нарита". Тиман (Ян). Мор. Кану. Магелан (Фернандо де). Жерав. Тъпанче. Сода. Кок. Вали (Алида). Еолит. Сап. "Кабаре". Риск. Март. Кирка. Ивана. Деж. Аденома. Анемона. Рабле (Франсоа). "Атила". Яворов (Пейо). Риби. Репертоар. Нури (Решат). Наем. Тел. Орт. Мае. "Фа". Лимасол. Тото. Лео. Талант. Анамари. Хор. Ято. "Сто". "Инексес". Нив. Клип. Саке. Етна. Махала. Тарос. Рибя. Синапс. Народ. Нанос. "Гинес". Охайо. Омоними. Салкъм. Кегел. Каня. Отвесно: Фламинго. Екатерина. Оласис (Аристотел). Ака. Еон. Роб. Жаба. Трихина. Антракт. Макак. Биела. Ванел (Шарл). Андонов (Иван). Риал. Мила. "Ласк". Енс. Товар. "Вердер". Маткап. Алфатар. "ТА". Ке (Шарл). Етанол. Сом. Траур. Цикъл. Анапест. Ит. Страх. Тапир. Отело. Спанак. Аким. Риана. Измир. Лат. Райе. Ана Мар. Унес. „Алто“. Носорог. Спа. Енот. "Чоки". Аорта. Асо. Кра. Имел. Ва. „Атомик“. Дол. Устои. "Ема". Иманяр. Танер. Еол. Праг. Танев (Никола). Море. Инок. Анкара. Нес. Рамона. Икебана. Агаси (Андре). Лост. Оруел (Джордж). Станин. "Витес". "Млада". "Кнор". Есен. Оми. Канане. Напа. Авиго. Саксия.
--------------------------	--

АБОНАМЕНТ 2026

[illegible]

Изданията на „Аз-буки“	Цена за година
Български език и литература	28,45 € / 55,65 лв.
История	28,45 € / 55,65 лв.
Математика и информатика	28,45 € / 55,65 лв.
Педагогика	54,9 € / 107,4 лв.
Професионално образование	33,6 € / 65,71 лв.
Стратегии на образователната и научната политика	35,4 € / 69,24 лв.
Философия	20,8 € / 40,68 лв.
Обучение по природни науки и върхови технологии	35,45 € / 69,33 лв.
Чуждоезиково обучение	28,45 € / 55,65 лв.
Вестник „Аз-буки“	57,25 € / 112 лв.
Цена за година онлайн	
Вестник „Аз-буки“	48,57 € / 95 лв.

**Абонирайте се
В РЕДАКЦИЯТА
с отстъпка**

5% от цената –
при **ТРИ**
и повече издания

10% от цената –
при **ПЕТ**
и повече издания

15% от цената –
за **ПЪЛЕН** комплект
от изданията

Контакти: София 1113,
бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5,
тел.: 0700 18466;
azbuki@mon.bg

www.azbuki.bg

В мето

XI
НАЦИОНАЛЕН

ΦΟΤΟ ΚΟΗΚΥΡΣ

утипище

АЗ. БУКИ

е най-хубаво

Снимката участва
в десетото издание
на Националния
фотоконкурс
„В моето училище
е най-хубаво“,
организиран
от „Аз-буки“.
Автор
Боян Дженагов,
II клас, ОУ „Найден
Геров“, Бургас

XI НАЦИОНАЛЕН ФОТОКОНКУРС

„В моето училище е най-хубаво“

Под патронажа на министъра на образованието и науката

Национално издателство „Аз-буки“ очаква творбите за XI издание на Националния фотоконкурс „В моето училище е най-хубаво“.

В конкурса могат да участват ученици от I до XII клас, които представят във фотоси училищния живот.

- Първа възрастова група (I – VII клас)
- Втора възрастова група (VIII – XII клас)

За участниците от първата възрастова група – I до VII клас, Фотоконкурсът се провежда без предварително зададена от организаторите конкурсна тема. Учениците в тази група имат възможност да проявят своето въображение и да снимат всички моменти, които отразяват училищния живот – както в класната стая, така и извън нея.

За участниците от втората възрастова група – VIII до XII клас, Фотоконкурсът се провежда по предварително определени от организаторите две конкурсни теми:

- „Улови мига в училище“ – репортажна снимка, която изобразява емоция, действие или важен момент от училищния живот;
- „Героите на моето училище“ – портретна фотография –

снимки на ученици, учители или възхваляващи личности в училище.

Всеки участник може да участва с до три свои авторски снимки във формат .jpg или .jpeg, не по-малки от 1 MB и не по-големи от 5 MB. Във втора възрастова група участникът може да участва с до три свои авторски снимки във всяка категория.

Авторските творби се приемиат до 1 ноември 2026 г. на имейл:
konkurs@azbuki.bg.

Попробните правила за учестие са публикувани на <https://azbuki.bg/>

Победителите в Националния фотоконкурс „В моето училище е най-хубаво“ ще бъдат обявени през декември 2026 г. в изданията на Национално издателство „Аз-буки“.

Победителите в първа възрастова група ще получат предметни награди, а отличените в двете категории във втора възрастова група – годишни стипендии. Те ще бъдат оценявани от жури от доказали се професионалисти във фотографията.

Най-добрите 12 фотографии ще бъдат включени в специален календар за 2027 г.

Растенията оцеляват заради дублирани геноми

Дастенията са оцелели след астероида, унищожил динозаврите, благодарение на дублирането на геномите си, пише Физ.орг., предава БТА.

Когато преди 66 милиона години астероид с размерите на Еверест се сблъсква със Земята, той унищожава всички нептичи динозаври и около една трета от живота на планетата. Много растения обаче оцеляват след тази катастрофа. В ново изследване, публикувано в сп. Cell, учени разкриват, че случайно дублиране на геномите – естествено явление, може да е помогнало на много цъфтящи растения да оцелеят при някои от най-екстремните екологични стресения в историята на Земята. Тази стратегия може да помогне на растенията да се адаптират към бързите климатични промени, които се случват днес.

„Дублирането на целия геном често се разглежда като еволюционно бремe в стабилна среда. В сурови условия обаче то може да предостави неочаквани предимства“, обяснява авторът на изследването Ив ван де Пеер от Университета на Гент, Белгия.

За да разберат защо някои дублирани геноми се запазват, изследователите са анализирали геномите на 470 вида цъфтящи растения, създавайки един от най-големите набори от данни по рода си.

Изследователите са установили, че гените, които се запазват във времето, обикновено произхождат от дублирания на целия геном по време на големи периоди на екологични сътресения. Те получават масовото измирание, предизвикано от сблъсък с астероид преди 66 милиона години, няколко периода

Снимка рixавay

на глобално застудяване, когато екосистемите претърпяват срив, и Палеоцен-еоцения термален максимум (ПЕТМ) преди около 56 милиона години – период на бързо глобално затопляне.

Резултатите помагат да се обясни дългогодишната загадка защо полиплоидията е често срещана, но само в някои случаи се запазва в геномите на растенията в продължение на милиони години.

При тези екстремни условия полиплоидните растения вероятно са придобили предимство. Характеристики, които обикновено са неблагоприятни, като поддържането на по-голям и по-сложен геном, могат да станат полезни, обясняват изследователите.